د اُمت مسلمه د تربيّت مباركه سلسله (۳)

العمليات الاستشهادية

فدائی (استشهادی) حملی

اهتم به و اضاف اليه

الشيخ عبد المجيد عبد الماجد

(استاذ السياسة الشرعية و فقه الواقع)

ساعد فی الترجمة و الترتيب

مفتی خالد شاه جهانگيروی

(شهادة التخصص فی الفقه الاسلامی و علوم الحديث)

نوټ: هر مسلمان ته د چاپ کولو حق بغیر د څه تغیر او تبدیل نه شته دے۔

د امت مسلمه د تربيت مباركه سلسله (۳)

د فتنو په درياب كښې ډوبيدونكي شخصيات ـ او د بدكردارو علماؤ روّيه ـ چې د عيسايانو او يهوديانو سره مرسته كوی ـ او د شيطان د منصوبو تكميل كوی ـ مونږ وغوښته چې د امت مسلمه د تربيت له پاره يوه مباركه سلسله روانه كړو ـ چې په توره شپه كښې يوه رڼا وګرځی ـ

نو دا كتاب ـ (فدائی "استشهادی" حملی) ـ به د منهج الهی يو حفاظت وګرځی ـ او حال دا دے ـ چې فتنو او د وخت طوالت حق دوړه مند كړے دے ـ په دی كتاب كښې مونږ خپلی او د خپلو ملګرو هغه تجربی درج كړی دی ـ چې په مصيبتونو او امتحاناتو كښې مونږ حاصلی كړی دی ـ د الله تعالی نه دعا ده ـ چې حق غالب كړی ـ او باطل برباد كړی ـ او زمونږ غلطۍ معاف كړی ـ او مونږ له د دی نه فائده نصيب كړی ـ او الله تعالی په دی څۀ قادر دے ـ

مؤلف

د اُمت مسلمه د تربیَت مبارکه سلسله (۳)

العمليات الاستشهادية

فدائی (استشهادی) حملی

اهتم به و اضاف اليه

الشيخ عبد المجيد عبد الماجد

(استاذ السياسة الشرعية و فقه الواقع)

ساعد في الترجمة و الترتيب

مفتي خالد شاه جهانكيروى

(شهادة التخصص في الفقه الاسلامي و علوم الحديث)

نوټ: هر مسلمان ته د چاپ کولو حق بغیر د څه تغیر او تبدیل نه شته دے ۔

فهرست

شماره	موضوع	صفحه
۱	سریزه د جهاد فرضیت او د شهادت منقبت	۱
۲	د فدائی حملو په شریعت کښې څه حکم او حیثیت دے	۸
۳	أول : د دین د مظبوتیا لپاره ځان وژل جائز دی	۹
۴	وس د علماؤ أقوال چې د یو کس حمله په ډیرو دښمنو صحیح ده اگر که مرگ ئې یقینی وی	۳٦
۵	پدیکی فرق نشته چې سړے ځان پخپله مړ کړی او که په بل چا ئې وه وژنی	۴۴
٦	څلورم : چا چې د دین د مصلحت په خاطر ځان وه واژه دا هغه منعی څخه بهر دی چې د ځان وژلو باره کښې ده	۴٦
۷	پنځم : چا چې د الله لاره کښې ځان مرگ ته پیش کړو دا د ځان حلاکونکی ندی	۴۷
۸	شپږم : صبر او جنگ بهتر دی له هغه چا لپاره چې باور ئې شی چې دښمن می نیسی جنگ دی وکړی او دښمن ته دی ځان نه سپاری	۴۸

۹	أووم : په مرگ صبر کول او د کفر کلمه نه وئیل	۵۲
۱۰	أتم : د أمر بالمعروف او نهی عن المنکر په سبب مرگ قبلول بهتر دی	۵٦
۱۱	د فدائی حملو په شان کښی د شیخ حمود بن عقلاء الشعیبی فتوه	۵۹
۱۲	أول د قرآن کریم ځخه دلائل	٦۳
۱۳	دویم له أحادیثو ځخه دلیلونه	٦۴
۱۴	دریم اجماع	٦۷
۱۵	بعضی هغه مسئلی چی د فدائی حملو سره سمون خوری	٦۹
۱٦	خلاصه	۷۱
۱۷	د محترم شیخ علی بن خضیر الخضیر فتوی د فدائی حملو باره کښی	۷۴

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه د جهاد فرضیت او د شهادت منقبت

الله تعالی فرمائي : " ان الله اشترى من المؤمنين أنفسهم و أموالهم بـأن لهم الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون و يقتلون وعدا عليه حقا في التوراة و الانجيل و القرآن و من أوفى بعهده من الله فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به و ذلك هو الفوز العظيم "(۱)

ترجمه ـ الله تعالی پیرلی دی ـ د مؤمنانو څخه د هغوی ځانونه او مالونه په بدله د جنت کښې چې جنګیږی ـ به د الله تعالی په لاره کښې د الله تعالی دښمنان به وژنی ـ او خپله به هم شهیدان کیږی ـ دا وعده الله تعالی په ځان لازمه کړی ـ په تورات ، انجیل او قرآن کریم کښې او چا چې د الله تعالی سره دغه وعده پوره کړه ـ نو زیری دی واخلی ـ په دغه سودا چې الله تعالی سره مو وکړه ـ "ځان او مال مو ورکړه او جنت مو واغستو" او هم دا لویه کامیابی ده ـ

و عن المقدام بن معديكرب أن رسول الله ﷺ قال : (ان للشهيد عند الله خصالا : يغفر له من أول دفعة من دمه ، و يرى مقعده من الجنة ، و يحلى حلية الايمان ، و يزوج من الحور العين ، و يجار من عذاب القبر ، و يأمن الفزع الأكبر ، و يوضع على رأسه تاج الوقار الياقوتة منه خير من الدنيا و ما فيها ، و يزوج أثنين و

---

(۱) ـ سورة التوبة آية : ۱۱۱ ـ

سبعين من الحور العين، و يشفع في سبعين انسانا من أقاربه)(۲)

ترجمه ـ مقدام بن معديكرب فرمائي ـ چې رسول اللهﷺ فرمائيلي دي: الله تعالى د شهيد په څو شيانو اكرام كوي: ټول گناهونه ئې د وينې د أول څاڅكي د تويدو سره وربښي ـ په جنت كښې چې د ده كوم ځائې دي هغه وينې ـ د ايمان گانړه ورته أغوستلې كيږي. د ډيرو ښكلو سترگو ځښتني حوري ورته په نكاح كيږي ـ د قبر د عذاب څخه په أمن أوژغورل كيږي ـ د قيامت د ورځې د سختې ويرې څخه به په امن كښې وي ـ د قيامت په ورځ به ورته د عزت تاج په سر كيږي ـ چې يوه ملغره ئې د دنيا او څه چې دنيا كښې دي ټولو نه بهتره ده ـ دوه أويا(۷۲) حوري به په جنت كښې ورته په نكاح كيږي ـ او د أويا تنو خپلوانو سفارش به ئې قبليږي ـ

هر كله چې د شهيد او شهادت داسې لويه مرتبه ده ـ نو روا ده چې څوک د شهادت غوښتنه وكړي ـ أو يا د الله تعالى په لار كښې د مرگ خواهش وكړي ـ لكه عبدالله بن حجش رضي الله عنه چې فرمائيلي: يا الله ما سره د مشركانو يو سړي مخامخ كړه ـ چې كفر ئې لوئې وي سخت جنگي وي ـ زه ورسره وجنگيږم بيا مې شهيد كړي ـ أو سامان مې هم راځني واخلي ـ پوزه او غوگونه مې هم پرې كړي ـ

---

(۲) ـ رواه أحمد و الترمذي بسند صحيح

بیا چې زه له تا سره مخامخ شم ـ ته راته ووائې ـ چې عبدالله بن جحش دا مثله درباندې ولې شوې ده؟ زه ووایم : یا الله دا ستا لپاره ـ(۳)

لدې کبله امام بخاري په خپل صحیح کښې باب ایښے دے ـ (باب الدعاء بالجهاد و الشهادة للرجال و النساء) باب دې په بیان د غوښتلو د جهاد أو شهادت د نرو او ښځو لپاره او عمررضی الله عنه فرمائی ـ یا الله ستا د حبیب ﷺ په ښار کښې راته شهادت په برخه کړه ـ(۴)

او الله تعالی په مؤمنانو لازمه کړې ـ چې د هر هغه چا سره وجنګیږی ـ چې د الله تعالی دین ته غاړه نه ږدی ـ دې لپاره چې له دنیا ځخه شرک ختم او دین کامل شی ـ اللّٰهتعالی فرمائی: و قاتلوهم حتی لا تکون فتنة و یکون الدین کله لله ـ(۵)

بل هغه څوک چې په دې زمانه کښې ورسره جنګیدل واجب دی ـ هغه واکداران أو حاکمان دی ـ چې د خلکو فیصلی د الله په دین نه کوی ـ بلکې د ځان نه جوړ شوی قانون باندې ئې کوی ـ او د مسلمانانو سره دشمنی او جنګ کوی ـ د کافرو سره دوستی کوی ـ یهود أو نصاریٰ ته د دوستی لاسونه ورکوی ـ

ابن کثیرؒ د مسلمانانو اجماع او یو والے ذکر کړے ـ چې له دوی

---

(۳) ـ زاد المعاد ۲۱۲/۳ بتحقیق شعیب و عبد القادر الأناؤوط

(٤) ـ فتح الباری ، ج ١٠/٦

(٥) ـ سورة الأنفال ، الآیة : ٣٩

سره جنګ واجب او حتمي دے ـ (٦)

او دا حکام د کفر هغه مشران دي ـ چې الله تعالی د هغوی په حق کښې فرمائي : "فقاتلوا أئمة الکفر انهم لا أیمان لهم لعلهم ینتهون "(٧)

ترجمه :ـ وجنګیږئ د کفر مشرانو سره نه پوره کوی دوی خپل قسمونه ـ وجنګیږئ دی لپاره چې منع شي د شرک یا د مسلمانانو د تعذیب أو جنګ څخه ـ

او پدې علماؤ اجماع کړی ده ـ چې د کافرو لپاره د مشرۍ حق نشته ـ او که یو مسلمان کافر شو ـ دا به د مشرۍ څخه لرې کولے شي ـ او د ده طاعت به نه کیږي ـ څوک به ئې خبره نه مني ـ او په مسمانانو لازم دي ـ چې د ده مقابله وکړي ـ او د مشرۍ څخه ئې لرې کړي ـ(٨)

لدې کبله کله چې مسلمانانو جهاد خپل فرض ګڼړه ـ تو له دنیا کښې دوی عزتمند وو ـ خو کله چې ئې جهاد پریښوده الله تعالی ذلیل او خوار کړه ـ د خپل عمل بدله الله تعالی ورکړه ـ لکه نبي ﷺ فرمائي : (اذا تبایعتم بالعینه ، و أخذتم أذناب البقر ، ورضیتم بالزرع ، و ترکتم الجهاد ، سلط الله علیکم ذلا لا ینزعه حتی ترجعو الی دینکم)(٩)

---

(٦) ـ البدایه و النهایه ، ج ١١٩/١٢ ـ تفسیر ابن کثیر ، ٦٧/٢

(٧) ـ سورة التوبه ، الآیه : ١٢

(٨) ـ صحیح مسلم بشرح النووی ، ج ٢٢٩/١٢ ، و فتح الباری ج ٩/١٢

(٩) ـ رواه ابو داود من حدیث ابن عمرؓ

ترجمه :ـ کله چې تاسو د سود سودا شروع کړه ، أو د غواګانو لکۍ مو ونیولې ، یعنې مالداري ته مو مخه کړه ، او په فصلونو خوشحال او مصروف شوئ ، یعني ذمې داري مو خوښه کړه ، او جهاد مو پرېښوده ، راګیر به کړي الله تعالی تاسو په داسې خوارۍ چې نه به ئې لرې کوي ـ تر څو خپل دین ته ستانه نشی۔

دې حدیث کښې رسول اللهﷺ جهاد پرېښودل د خوارۍ او بې عزتۍ سبب وبللو ـ او ټول عزت ئې په جهاد کښې وفرمایه ، او جهاد ته ئې دین وه وایه ـ

امام قرطبیؒ په تفسیر د دې قول د الله تعالی کښې " کتب علیکم القتال و هو کره لکم "(۱۰)

فرمائي : چې أبوعبیده فرمائي : تاسو به هغه تکلیف چې په جهاد کښې دې بد ګڼرئ ـ خو دا تاسو لپاره بهتر دی ـ ځکه تاسو د جهاد په ذریعه په دښمن برلاسی کیږئ ـ غنیمتونه ترینه لاس ته راوړئ ـ اجرونه حاصلوئ ـ چې څوک مړ شي شهید مري ـ او تاسو د جهاد څخه پسته پاتې کېدل خوښوئ ـ خو دا تاسو لپاره بد او شر دی ـ ځکه چې دشمن تاسو باندې برلاسی کیږي ـ او تاسو ذلیله کیږئ ـ او خلافت او مشران مو له لاسه ځی۔

---

(۱۰) ـ سورة البقرة الآية : ۲۱٦

قرطبي وائي دا خبره څرګنده ده ـ څکه کله چې مسلمانانو په اندلس کښې جهاد پريښود او تنبلي ئې وکړه وتختيدل ـ نو د اندلس ښارونه کفارو پامال کړل ـ څه مسلمانان ئې وه وژل ـ او نور ئې بنديوان کړل ـ(۱۱)

حافظ ابن حجر د جهاد د پريښودلو په اړه کښې د دې حديث شرحه کوي: (لغدوة أو روحة في سبيل الله خير من الدنيا و ما فيها)

ترجمه ـ سحر يا ماښام د الله تعالى لار کښې وتل د دنيا او څه چې د دنيا په مخ دی (د الله په لار کښې وتل ترې) بهتر دی ......

بيا فرمائي ـ چې جهاد څوک پريګدي ـ مقصد ئې د دنيا کوم خواهش پوره کول وي ـ نو رسول الله ﷺ دغې سرې ته تنبيه ورکړه ـ چې د دنيا پدې لګ شي جهاد مه پريګده ـ څکه په جهاد کښې يو څل وتل د ټولې دنيا او د هغې د سامانونو څخه بهتر دی ـ(۱۲)

مخکې آياتونه او حديث د دې شاهد وه ـ چې شهادت ډير بهتر دی ـ د کفر مشران او د هغوی امداديان وژل واجب دي ـ د جهاد پريښودل او دنيا غوره کول ذلت او رسوائي ده ـ او جهاد کول او شهادت غوښتلو کې عزت دے ـ

رسول الله ﷺ فرمائي ـ بهترين انسان هغه دے ـ چې د الله په لار کښې د مال او ځان سره ووځي ـ او يو هم بير ته واپس نکړي ـ

---

(۱۱) ـ تفسير قرطبي، ج ۴۲/۳، ط دار الحديث

(۱۲) ـ فتح الباري، ج ۱۴/۶

عن أبي هريرةؓ أن رسول الله ﷺ قال : (ألا أخبركم بخير الناس : رجل آخذ بعنان فرسه في سبيل الله ـ ألا أخبركم بخير الناس منزلة بعده رجل معتزل في غنم أو غنيمة يقيم الصلاة و يؤتي الزكاة و يعبد الله لا يشرك به شيئا)(۱۳)

ترجمه : أبوهريره فرمائي چي رسول اللهﷺ فرمايلي دي ـ زه تاسو ته خبروم په هغه چا چي تولو انسانانو کښي بهتر دي ـ هغه کس چي د خپل اس واگي ئي نيولي وي ـ او د الله په لار کښي ځغلي ، او لدي څخه روسته چي کوم بهتر انسان دي ـ هغه دي ـ چي د خلکو څخه ځانته په يو طرف کښي خپلي بزي څروي ـ د لمانځه پابندي کوي ـ زکات ورکوي ـ او د الله عبادت کوي ـ هيڅوک د الله سره نه شريکوي ـ

او همدا رنگه د ابن عباسؓ په روايت کښي فرمائي : د هغه سړي ته غوره څوک نشي کيدائي ـ کوم چي د خپل اس سر نيولي وي ـ د الله په لار کښي جهاد کوي ـ او د خلکو د شرونو سره په امن وي ـ(۱۴)

نو څرگنده شوه ـ چي بهتر هغه څوک دي ـ چي د جهاد لپاره تياري کوي ـ شهادت لټوي له کوم ځايه چي د جهاد چغه اوري ـ هغي طرفته الوزي ـ تردي چي مرگ ورته راشي ـ لکه څنگه چي د ابو هريرهؓ په حديث کښي ذکر دي ـ

---

(۱۳) ـ رواه احمد برقم ـ ۱۰۲٦۱

(۱٤) ـ رواه احمد برقم ، ۱۸۸۲

عن ابي هريرة أن رسول الله ﷺ قال : (خير معايش الناس لهم رجل ممسك بعنان فرسه في سبيل الله و يطير على متنه كلما سمع هيعة أو فزعة طار اليها يبتغي الموت أو القتل في مظانه)(۱۵)

نو چا چې خپل نفس الله ته وراندې کړه ـ او پرې خوشحاله وو ـ د ده نه غوره او بهتر انسان نشته ـ

د فدائي حملو په شریعت کښې څه حکم او حیثیت دے

پدې بحث کښې به دلائل او د علماؤ أقوال د فدائي حملو په جواز کښې ذکر کوو ـ او دا بحث لاندې شاخونو ته ویشو :ـ

أول :ـ د دین د مظبوتیا او خکاره کولو لپاره ځان ختمول جائز دی ـ

دوهم :ـ جهاد کښې د مرګ ځایونو ته ننوتل په اجماع د علماؤ سره جائز دی ـ

دریم :ـ جائز دی چې سړے یوازې په ډیرو دښمنانو حمله وکړی ـ اګر که یقین ئې وی ـ چې زه پکښې مړ کیږم ـ

څلورم :ـ چاچې ځان د دین د مصلحت لپاره وه وژلو دا هغه مرګ ندے له کوم چې منع شوی ده ـ

پنځم :ـ چا چې د الله لار کښې ځان مرګ ته پیش کړو ـ دیته هلاکت نشي ویلائې ـ

---

(۱۵) ـ رواه مسلم برقم ۲ـ ۳۵ ، و ابن ماجة برقم ۳۹٦۷

شپږم :- دا بهتره ده - چې انسان جنګ وکړي - تر څو چې مړ شي- لدینه چې ژوندی ونیولے شي -

أووم :- مرګ قبلول بهتر دي - له کفر د کلمې د ویلو څخه -

أتم :- دا بهتره ده - چې سړے مړ شي - خو امر بالمعروف او نهي عن المنکر پرې نګدي -

<u>أول : د دین د مظبوتیا لپاره ځان وژل جائز دي</u>

الله تعالى فرمائي : "قُتِل أصحاب الأُخدود النار ذات الوقود اذ هم عليها قعود و هم على ما يفعلون بالمؤمنين شهود و مانقموا منهم الا أن يؤمنوا بالله العزيز الحميد "(۱٦)

ترجمه : وه وژلي شول خاوندان د ڍوغرکو ، چې دا ڍوغرکي دا أوور وو ، خاوند د بلو لمبو ،کله چې دا کافر د أوور سره ناست وو - او دوی هغه څه چې په مؤمنانو ئي کول لیدل ئي او حاضر وو - او بده نوه ګنړلي دوی د مؤمنانو څخه مګر دا چې هغوی ایمان راوړے وو - په هغه الله چې غالب او د صفتونو واله دے -

امام مسلم په خپل صحیح کښی د أصحاب الأخدود واقعه ذکر کړیده - د صهیبؓ په روایت سره هغه وائي - چې رسول الله ﷺ فرمایلي دي -

---

(۱٦) - سورة البروج ،الآیة : ٤ :٨

پـه مـخـکښې زمانه کښې يو بادشاه وو ـ او هغه سره يو ساحر يـعـنـې جادوګـر وو ـ کـلـه چې دغه ساحر بډا شو ـ بادشاه ته ئې عرض وکړو ـ چې مـاتـه يـو هـلـک راوليږه ـ چې خپـل سحر هغه ته وښايم ـ هـغـه ورته يو هلک وليږه ـ هغه ورته سحر زده کوو ـ خو دا هلک چې بـه کـلـه د سـاحـر خوا ته تللو ـ په لار کښې يو راهب (هغه څوک چې د الـلـه عبـادت کـوی) وو ـ دا هـلـک هـغـه سره کيناستو ـ او د هغه خبرې چې ئـې واوريدلې خوښې ئې شوې ـ بيا به چې هر وخت چې ساحر ته تـلـلـو ـ د راهـب سـره به هم يوه ګړۍ کيناسته ـ ساحر ته به چې راغلو هـغـه بـه وهـه چې ولې ناوخته راغلې ـ نو راهب ته ئې شکايت وکړو ـ چې سـاحـر مـې وهـې ـ هـغه ورته طريقه وښودله ـ چې کله دې ساحر وهـې ورتـه وايه چې کور کښې حصار ووم ـ د څه کار لپاره ـ او کله چې د کـور څـخه يريږې ـ وايه چې ساحر حصار کړې ووم ـ ده به هـمدغـسې کـول ـ يـوه ورځ پـه لار روان وو ـ ويـنـې چې يو لوئې حيوان دے ـ لار ئې بـنـده کـړيـده ـ او ټـول خـلـک ئـې حـصار کړيدي ـ هلک د ځان سره وه وئيـل چـې نـن بـه مـعـلـومـه شي ـ چې د ساحر کار صحيح دے او که د راهـب ـ نـو يـوه ډبـره ئـې راواخسته ـ او وې وئيـل يا الله که تاته د راهب کـار د سـاحـر له کار څخه خوښ وی ـ نو دا حيوان مړ کړه ـ چې دا خلک تيـر شـي ـ کـلـه ئې چې ډبره باندې حيوان وو ويشته ـ هغه مړ شو ـ او خلـک ټـول تيـر شـول ـ بيا دا هلک راهب ته راغلو ـ او قيصه ئې ورته

واوروله ـ راهب ورته وو وئيل : بچيه ته وس زما څخه هم بهتر ئې ـ زه وينم چې ستا کارونه ډير لوی دی ـ په تا به وس ضرور أزمائيښت راځي ـ خو ما به چاته نه ښائې ـ دينه روستو هلک د ړندو أو د برګې مرض او نورو مختلفو مرضونو دواء کوله ـ او الله تعالى به روغول ـ د بادشاه د مجلس يو کس چې ړوند شوے وو ـ دا خبره واوريدله ـ نو ډيری هدئې ئې دی هلک ته راوړلې ـ او ورته وه ئې وئيل ـ که زه ډ روغ کړم ـ دا ټول شيان ستا شول ـ هلک ورته وه وئيل چې زه خو څوک نه شم روغولے ـ صحت خو الله تعالى خلکو ته بښي ـ که ته په الله تعالى ايمان راوړې ـ زه به ستا لپاره دعاء وغواړم ـ او الله تعالى به تا روغ کړي ـ هغه ايمان راوړو ـ الله تعالى روغ کړو ـ بيا چې کله د بادشاه دربار ته راغللو ـ بادشاه ترينه پوښتنه وکړه ـ چې دا سترګې دې بير ته چا دروبښلې ـ هغه وه وئيل دا مې رب راوبښلې ـ بادشاه ورته وه وئيل : زما نه غير دې بل رب شته ؟ هغه ورته وه وئيل : او زما او ستا رب الله دی ـ بادشاه هغه ته تعذيب ورکړه ـ چې دا خبره تاته چا وښودله ـ هغه ماته راپه ګوته کړه ـ آخر ئې ورته هلک ورووښودلو ـ بادشاه هلک راوستلو ـ او ورته ئې وه وئيل ـ زه خبر شوے يم ـ ستا سحر ډير قوی دے ـ ته پرې ړانده او برګې مرض روغوې ـ او نورې بيمارياني پرې روغوې ـ هلک ورته وو وئيل ـ زه خو څوک نشم رووغولے ـ صحت خو الله تعالى ورکوي ـ بادشاه هلک ته تعذيب ورکړو ـ تر څو راهب ئې

وښوده ـ راهب ئې راوستلو ـ ورته وه ئې وئيل ـ له دين څخه دې واوړه ـ هغه انکار وکړو ـ بيا ئې آره د هغه د سر په منځ کيښوده ـ او دوه ځائې ئې کړو ـ بيا ئې خپل وزير راوغوښته ـ هغه ته ئې وئيل ـ لدې دين څخه واوړه ـ هغه هم منکر شو ـ هغه ئې هم د آرې په واسطه دوه ټوټې کړو ـ بيا ئې هلک راوغوښته ـ هغه ته ئې وه وئيل ـ له دين څخه دې واوړه ـ هغه هم انکار وکړو ـ هغه ئې خپلو ځو عسکرو سره کړو ـ ورته ئې وه وئيل ـ د غره سر ته ئې بوځئ ـ که له دې دين سره واوخته ښه ده ـ ګنې د غره سر څخه ئې راوغورځوئ ـ هلک ئې چې کله د غره سر ته ورسوو ـ هغه وه وئيل يا الله له دوی څخه مې په هغه څه چې ته ئې غواړې وژغوره ـ غر وجړکيدو ټول ترينه ولويدل ـ او هلک روغ بيرته بادشاه ته راغے ـ بادشاه ترينه پوښتنه وکړه ـ چې ملګرې دې څه شول ـ هغه وه وئيل د هغوی څخه الله زه وژغورلم ـ او هغې ئې هلاک کړل ـ بيا ئې ځو عسکرو ته حکم وکړو ـ چې کشتۍ کښې د بحر منځ ته لاړ شئ ـ هلته دے بحر ته وغورځوئ ـ هغوی باندې هم هلک دعاء وکړه ـ د هغوی کشتۍ چپه شوه ـ ټول هلاک شول هلک بيا بادشاه ته راغی ـ او ورته ئې وه وئيل ـ چې په دې طريقه ما نشې وژلے ـ ته به ما په هغه طريقه وژنې چې زه کومه درښايم ـ بادشاه وه وئيل وښايه ـ هلک وه وئيل: ټول خلک به په يو هموار ځائې کښې راجمع کړې ـ بيا به ما په يو تنه پورې وځړوې ـ بيا به زما د

غشو د کځوړکي څخه غشي راواخلي - غشي به لنډه کښي کيږدي - او وه به وائي - (بسم الله رب الغلام) د دې هلک د رب په نامه دا هلک ولم- بيا مې وله زه به مړ شم - بادشاه هم دغه طريقه وکړه - هلک ئې په څټ وو ويشتو - لاس ئې په څټ کېښوده او مړ شو - نو ټولو خلکو په يو آواز چغې وهلې (آمنا برب الغلام) مونږ د هلک په رب ايمان راوړی دی - څوک بادشاه ته راغلو وه ئې وئيل - چې له کوم شي څخه چې ته ويريدلې په هم هغه کښې ولويدی - ټولو خلکو ايمان راوړه -

بادشاه امر وکړو - چې د هرې کوڅې په خوله کښي کنده (ډوغرکی) وکنې - چې وکنستل شو أوورنه ئې پکې بل کړه - او أمر ئې وکړو - چې څوک له دين څخه نه واپس کيږي - په أور کښې ئې ستې کړي - خلق به په خپله راتلل او په أوور کښې به ئې ځانونه اچول- تردې چې يوه ښځه راغله ماشوم هم ورسره وو- چې أور ئې وليدو روستو شوه - ځان ئې پکې وانچوه - ماشوم بچې ئې غږ وکړه : موري صبر وکړه أوور ته ودانګه ته په حقه ئې -(۱۷)

شيخ الاسلام ابن تيميـة فرمائي : امام مسلم چې په صحيح مسلم کښي د أصحاب الأخدود کومه واقعه ذکر کړيده- له هغې جوتيږي :-

----

(۱۷) - رواه مسلم في كتاب الزهد و الرقائق باب قصة أصحاب الأخدود و الساحر و الراهب و الغلام و رواه أحمد عن صهيب

کوم ماشوم چې بادشاه ته امر وکړو ـ د ځان په وژلو ـ دا لدې کبله چې د الله دین خلکو ته واضح شي ـ لدې وجې نه څلورو امامانو د کافرو په صف کښې ننوتل جائز ګڼرلي دي ـ اګر که غالب ګمان دا وي ـ چې دے ترې ژوندے نشي راتلے ـ کله چې پکې د مسلمانانو مصلحت او خیر وي ـ او کله چې د دې سپیڅلي هدف لپاره د ځان مرګ جائز شو ـ نو د بل داسې چا چې دا هدف د هغه د مرګ سوی نه ترسره کیږي ـ هم جائز دي ـ ځکه کله چې انسان د دین فائدې او د دښمن د ضرر لپاره سر ورکوي ـ نو کـه پـدې کښې بـل بـې ګنـاه کـس مړ شو ـ هم پروا نشته ـ (۱۸)

لدې حادثې څخه څو فائیدې معلومیږي ـ

۱) ـ دغه هلک ځان په خپل امر او ایراده وه وژلو ـ ځکه بادشاه دوه ځـلـه د ده د مـرګ ناکامه کوښښ وکړو ـ خو کامیاب نه شو ـ ځکه خـو هـلک په خپله بادشاه ته د ده د وژلو طریقه وښودله ـ او هغه دا چـې : خـلک راجمـع کـړه ـ پـه میـدان کښـې او مـا پـه یوه تنـه وځړوه ـ بیـا ز مـا لـه غشو څخه یو غشے راواخله په لینده کښې ئې کیـږده ـ بیا وه وایه (بسم الله رب الغلام) د دې هـلک د رب په نامه دا هلک ولم ـ نو داسې چې وکړې ما به وه وژنې ـ

---

(۱۸) ـ مجموعة الفتاوی، ج۲۸/ ۵٤۰

۲) ـ د دې وژنې مقصد دا وو ـ چې دين خلکو ته ورسيږي ـ او دليل پرې قائم شي ـ خلق د الله تعالی په دين کښې داخل شي ـ نو دا مرګ د دعوت د کاميابيدو لپاره وو ـ او هغه يو شرعي او سپيڅلي هدف وو ـ او دا لدې څخه هم روڼ او واضحه وو ـ چې سړے د ځان مرګ د دښمن د تباهۍ په خاطر قبول کړي ـ او د هغوی په ليکو کښې ننوځي ـ

۳) ـ دا واقعه قرآن کريم د مدحې او صفت او د مؤمنانو د ټينګ عزم په مناسبت ذکر کړيده ـ ولې چې مؤمنانو مرګ خوښ کړه ـ خو کفر ئې خوښ نکړو ـ

لدې کبله امام قرطبیؒ فرمائي په تفسير د دغه آياتونو کښې : زمونږ علماء فرمائي ـ الله تعالی پدې آياتونو کښې د دې امت مؤمنان خبر کړل ـ چې مخکې امتونو کښې چې کومو خلقو توحيد منلے دے ـ هغوی ته څومره تعذيب ورکړے شوے دے ـ چې امت ورسره هم عادت شي ـ

او رسول الله ﷺ د هلک قصه ذکر کړه ـ لدې کبله چې صبر وکړي ـ په هغه مصيبتونو تکليفونو او دردونو چې په مؤمنانو تيريدل ـ لکه څنګه چې دغه هلک د مصيبت په وخت کښې مظبوتيا ښکاره کړه ـ او په حق کلک ودريدو ـ

همدغسې الله تعالی د لقمان حکيم څخه نقل کړي ـ چې خپل ځوی ته ئې نصيحت کولو :

" يا بني أقم الصلاة وأمر بالمعروف وانه عن المنكر و اصبر على ما أصابك ان ذلك من عزم الأمور "(۱۹)

ترجمه: اې بچيه د لمانځه پابندي کوه ـ د نيکو امر او له بدو څخه منع کوه ـ په تکليفونو صبر کوه ـ دا هغه کارونه دي چې ټينګ پرې ودريدل پکار دي ـ

همدا شان أبو سعيد الخدريؓ د نبيﷺ نه نقل کړي فرمائي:

" ان من أعظم الجهاد كلمة عدل عند سلطان جائر "(۲۰)

دا هم لوئي جهاد دے ـ چې د ظالم بادشاه په مخ کښې د انصاف خبره وکړي ـ

محمد بن سنجود أميمه چې د رسول اللهﷺ وينځه وه نقل کوي ـ هغه فرمائي: ما د رسول اللهﷺ لپاره د اودس اوبه کېښودې ـ يو سړے راغے ورته وه ئې ويل ماته وصيت وکړه ـ نبيﷺ ورته وفرمائيل: (لا تشرك بالله و ان قطعت أو حرقت بالنار......(۲۱) ـ د الله سره شرک مه کوه ـ اګر که ټوټې شې ـ او يا په اوور کښې سټې شې ـ

بيا فرمائي ـ چې د رسول اللهﷺ ډيرو ملګرو باندې د وژلو د

---

(۱۹) ـ سوره لقمان ، الآيه: ۱۷

(۲۰) رواه أحمد و ابن ماجه و البيهقي و الطبراني في الكبير و ابن عدي عن أبي امامه و أحمد و النسائي و البيهقي عن طارق ابن شهاب ، و الحاكم عن أبي سعيد و اسناده جيد

(۲۱) ـ رواه ابن ماجه في كتاب الفتن و أحمد في مسنده و هو حسن

أويزانولو د سخت تعذيبونو أزمائيښت شوی دی ـ خو هغوی دی ته هيڅ أرزښت ندی ورکړی ـ

او د بيلګی لپاره د عاصم خبيب او د هغوی د ملګرو قيصی کافی دی ـ چی هغوی د کوم جنګونو ، تکليفونو ، وژنو ، سوزيدو او يا هم د بندی کيدو سره مخامخ شوی وه ـ په (النحل) کښی د دی اجماع ذکر شوی ـ(۲۲)

لدی څخه څرګنده شوه ـ چی هلک بادشاه ته د قتل امر وکړو ـ دا ظلم نه وو ـ لکه روستو په دی د ابن حجرؒ اجماع ذکر کوو ـ او دا هم امکان لری ـ چی دا دی ځان هلاکت ته غورځول وی ـ د دی تفصيل هم روسته پدی آيت کښی راځی ـ (و لا تلقوا بأيديكم الى التهلكة) سره د عمرؓ او أبو أيوب الأنصاريؓ د رواياتو ـ

۴) ـ هغه خلک چی د هلک په رب ئی ايمان راوړو ـ په خپله خوښه ئی مرګ غوره کړو ـ په کفر د دين څکاره کولو لپاره ـ لکه څنګه چی په حديث کښی تير شول ـ چی بادشاه د کوڅو په خولو کښی أوورونه بل کړل ـ خلک په خپله راتلل او أور ته ئی ځانونه اچول ـ او کفر ئی نه قبلوو ـ نو دا ظلم نه وو ـ او نه ځان هلاکت ته غورځول وو ـ بل که دا عمل الله تعالی ته ډير خوښ وو ـ او ستاينه ئی ورله کړی ده ـ برسيره پدی چی پديکی څو مره حکمتونه او خيرونه وو ـ فقط الله تعالی ته معلوم دی ـ

- - - - - - - - -

(۲۲) تفسير القرطبي ، ج ۴۹۲/۱۹ ـ ط مكتبة المعارف ، دمشق

۵) ـ دا چې پدې حديث کښې دا خبره ځانله ده ـ چې د ځان وژل د ديني مصلحت لپاره جائز دي ـ شيخ الاسلام ابن تيميه دا دليل کړی ـ پدې چې سرے د کافرو په ليکو کښې ورننو ځي ـ لکه مخکې ئې ذکر وشو ـ او همدا شان شيخ محمد بن ابراهيم آل شيخ دا دليل ګرځولے ـ د بل مصلحت لپاره او هغه دا چې بندي ځان وژلے شي ـ کله چې يريږي چې د مسلمانانو رازونه به افشاء کړي ـ لکه روستو به راشي ـ نو دا حديث يو قاعده شوه ـ چې ډير شکلونه پرې قياس کيدائي شي ـ

دلته بيا دا سوال پيدا کيږي ـ چې دې حديث کښې کومه واقعه ده ـ دا د مخکښو امتونو دين دے ـ او هغه زمونږ لپاره شرعه نشي کيدائي ـ ځکه شيخ الاسلام او نورو علماؤ دا په دليل کښې پيش کړي ـ او دا هغه شرعه ده ـ د پخوانيو چې زمونږ شرعي پرې اقرار کړی او صحت ئې ورله بيان کړی ـ(۲۴)

---

(۲۴) ـ شرع من قبلنا څخه مراد د پخوانو امتونو شرعه ده ـ بيا د علماؤ په دې کښې اختلاف نشته چې د پخوانيو امتونو شرعه زمونږ شرعه ده ـ کله چې زمونږ شرعه کښې دا سې دلائل وي ـ چې هغه واجبوي او يائې صحيح کوي ـ او پدې هم اتفاق دے ـ چې د پخوانيو شرعه زمونږ شرعه نشي کيدائي کله چې زمونږ شرعه کې د هغې خلاف وي ـ بلکې خلاف په ديکښې دے ـ چې زمونږ شرعه کښې د هغې شرعې نه تائيد وي او نه ئې بطلان وي ـ نو دا زمونږ لپاره شرعه کيدائي شي او که نه ـ صحيح خبره دا ده (و الله اعلم) چې شرع د پخوانيو زمونږ لپاره شرعه ده ـ ـ

٦) ـ د داعيانو او د رسولانو همدا شعار او طريقه ده ـ چې په تکليفونو صبر کول، په حق ټينګ ودريدل، د دعوت مدد کول، د حق ښکاره کول، د بادشاهانو او ظالمانو په مخ اګر که پدې وه وژلې شي، او همدا د مؤمنانو لاره ده ـ لکه د فرعون د ساحرانو په واقعه کښې فرمائي:

"قالوا لن نؤثرك على ما جاءنا من البينات و الذى فطرنا فاقض ما أنت قاض انما تقضى هذه الحياة الدنيا انا آمنا بربنا ليغفر لنا خطايانا و ما أكرهتنا عليه من السحر و الله خير و أبقى "(۲۴)

ترجمه: ساحرانو وه ویل ـ مونږ نه غوره کوو تا په هغه ښکاره دلائلو چې د هغې په واسطه مو هغه رب وپيژندو ـ چې مونږ ئې پيدا کړي يو ـ ته دې خپله فيصله په مونږ باندې چسپا کړه ـ ته په دنيا فيصله کولے شې ـ مونږ ايمان راوړے په رب خپل چې معاف

کله چې زمونږ دين کښې دلېل څه نه وي ـ چې د هغې مخالف وي ـ او دا ځکه چې الله تعالى لو ياد هغه رسولﷺ د هغوی کومه واقعه ذکر کړي وي ـ او بيا ئې په هغې رد نه کړي ـ بلکې چپ پاتې شوی وي ـ نو دا دلېل حيثيت لري لکه زمونږ شرعي چې پرې أقوال کړي وي ـ د دې مسئلې د زيات تفصيل لپاره راتلونکي مراجع وګورئ ـ المستصفى للغزالى ص:۱۲٤، الأحكام للآمدى ج۲ /۱۸٦، شرح مسلم الثبوت لعبد العلى محمد الأنصارى ج ۲/ ۱۸٤ـ۱۸٥، الاحكام لابن حزم ج ٥/٤ ۷۲، تفسير القرطبى ج ۲۸/۷، ط دار الحديث القاهره

(۲٤) ـ سورة طه الآية: ۷۲،۷۲

کړي. زمونږ ګناهونه او هغه چې تا په زوره په مونږ جادو کړے. او الله تعالی غوره دے. او پاتې کیدونکے دے.

همدغه شان امام أحمدّ د هغه تکلیفونو کیسې له چا څخه پناه نه دی. چې د هغې له کبله الله تعالی د خپل رسولﷺ د سنتو تحفظ وکړو.

قرآن کریم هم د دغه حقیقت تائید کړې فرمائی: " و جعلنا منهم أئمة یهدون بأمرنا لما صبروا و کانو بآیاتنا یوقنون "(۲۵)

ترجمه: مونږ جوړ کړي وو. له هغوی څخه مشران چې لاربښود وو. زمونږ په امر کله چې ئې صبر وکړو. او وو دوی زمونږ په آیاتونو پوره یقین لرونکی.

او د هغه مؤمنانو طریقه وه. چې کمزوری دی ځائې نلري په زمکه کښې، او کوم وخت چې ځائې پیدا کړي په زمکه کښې بیا په نیکو امر او له بدو منع کوي. او دا هم یو نوعه جهاد او دعوت. لدی وجې نه الله تعالی فرمائی.

" الذین ان مکناهم فی الأرض أقاموا الصلاة و آتو الزکاة و أمروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و لله عاقبة الأمور "(۲٦)

---

(۲۵) ـ سورة السجدة الآیة: ۲٤

(۲٦) ـ سورة الحج الآیة: ٤١

ترجمه: مؤمنان هغه خلک دي ـ چې کله مونږ ځائې ورکړو دوي ته په ځمکه کښې بيا پابندي کوي ـ د لمونځونو او ورکوي زکاتونه د نيکيو امر کوي ـ او له بدو منع کوي ـ او الله لپاره انجام د ټولو کارونو دے ـ

دا د مؤمنانو لاره ده ـ او هغه تش په نامه مولايان چې پدې زمانه کښې لاره همواروي د طاغوت لپاره په خپلو هغه فتاوو چې جهاد پريښودو ته دعوت ورکوي ـ او کله چې د پيغمبرانو تابعدار د طواغيتو سره دښمني او د براء ت اعلان وکړي ـ له هغوی نه جدا شي ـ نو دغه مولايان هغوي په بدونو مونو يادوي ـ او د کفر مشران د هغوي په مرګ تيزوي ـ او کله چې هم دغه طاغوتان د ځمکې واکداران شي ـ نو دغه منافق ملايان هم ورسره وي ـ د دوي بيا دغه حال وي ـ چې د اسلام د دښمنانو سره دوستي کوي ـ او د هغوي مخکې خپله عاجزي ښکاره کوي ـ لکه د نن زمانې د مسلمانانو د ملکونو چې کوم حاکمان او واکداران دي ـ دوي د الله د دښمنانو سره کله هم جهاد نکوي ـ تاته به دا وس خه په ډاګه وي ـ چې د پيغمبرانو تابعدار د خپل دين حفاظت کوي ـ په قرآن او په وسپنه لکه الله تعالى فرمائي :

" لقد أرسلنا رسلنا بالبينات و أنزلنا معهم الكتاب و الميزان ليقوم الناس بالقسط و أنزلنا الحديد فيه بأس شديد و منافع للناس و ليعلم الله من ينصره و رسله

بالغيب ، ان الله قوی عزيز "(۲۷)

ترجمه: يقينا مونږ ليږلي دي ـ خپل پيغمبران په واضحو دلائلو او نازل کړي مو دي پرې کتابونه او هغه قاعدې چې حق او باطل پرې معلوميږي دې لپاره چې ټينګ شي خلک په انصاف او راپيدا کړي مو ده وسپنه ديکې سخت قوت دے ـ او دخلکو فائدې دي پکې ، او دې لپاره چې ظاهر او څکاره کړي هغه کسان چې د الله او د الله د رسول مرسته کوي په حالت د نه ليدو کښې ، الله تعالى مظبوط او غالب دے ـ

لدې څخه څرګنديږي ـ چې مؤمنان کله کمزوري وي ـ په زړونو او ژبو به جهاد کوي ـ او کله چې قوي وي ـ أمر بالمعروف او نهي عن المنكر او د کافرو سره به جهاد کوي ـ توحيد به خوروي ـ او په دې سره به فرق وپيژني د پيغمبرانو د موحدو تابعدارو او د هغه مفاد پرستو ملايانو چې د الله تعالى آياتونه د څو پيسو مقابله کښې پلوري ـ او د مرتدو خدمت کوي ـ او د مسلمانانو د دښمنانو نيابت کوي ـ الله تعالى فرمائي :

" و اذ أخذ الله ميثاق الذين أوتوا الكتاب لتبيننه للناس و لا تكتمونه فنبذوه وراء ظهورهم و اشتروا به ثمنا قليلا فبئس ما يشترون "(۲۸)

---

(۲۷) ـ سورة الحديد ، الآية: ۲۵

(۲۸) ـ سورة آل عمران ، الآية: ۱۸۷

ترجمه: كله چي واغسته الله تعالى مظبوته وعده د أهل كتابو څخه چي دا كتاب به خلكو ته بيانوي ـ او پټوي به ئي نه، وه غورځوو هغوي كتاب روستو له خپلو شاګانو (يعني عمل ئي پرى پريښود) او غوره ئي كړي د هغي مقابل كښي څو پيسي نو ډير بد دي، هغه څه چي دوي د كتاب مقابله كښي واخستل ـ

بل هغه څه چي دځان وژل د دين غالبه كولو لپاره تائيد وي هغه دي چي حافظ ابن كثيرؒ ذكر كړي ـ چي (عكا) د سلطان له لاسه څنګه ووتله ـ

فرمائي: د جمادي الأولى په مياشت كښي د غربيانو (لعنهم الله) لښكرو د (عكا) ښار سخت محاصره كړو ـ له هر لوري راغله او د انګريزانو ټولواک د ډيرولوي لښكر سره چي تقريبا پنځه ويشت قطعي چي ټول جنګيان وو راغلل ـ د سرحد سرتيري په ډير سخت آزمائښت كښي پريوتل ـ د خطر زنګونه ئي ووهل ـ تر څو سلطان خبر شو د ښار سره نژدي ئي پړاؤ واچوؤ ـ چي له ښار څخه بهر غربيان حصار كړي ـ كه څه هم غربيانو ښار محاصره كړے وو ـ او أوه(۷) منجنيقه ئي نصب كړي وو ـ چي په ښار ئي بي دريغه ډبري ورولي ـ او خاص كر په (عين البقر) نومي برج باندي تردي چي هغي كښي ئي غټ درز وكړو ـ

د ښار او غربيانو منځ كښي چي كوم خندق وو ـ هغه ئي په ځاروو مړو وغيره ډكوو ـ تر څو پوري وزي ولي د ښار خلكو به بير ته

نړوو ـ او هر څه به ئې ترې بیر ته وغورځول ـ ناڅاپه د غربیانو فوج د مسلمانانو د ټولګیو سره مخامخ شول ـ چې له بیروت څخه د مسلمانانو مرستې ته ئې سامانونه او اسلحې راوړې وې ـ هغوی که څه هم کوښښ وکړه ـ ولې ښار ته غربیانو پرېښودل ـ لدې اسلحو او سامانونو سره شپږ سوه جنګیالي ځوانان وو ـ هغوی چې کله دا حالت ولیدو هغوی هغه کښتیو ته چې د دوی سامان او اسلحه پکې وه ـ أور واچوو ـ او غرقې شوې چې کافرو ته په لاس ورنشي ـ او پخپله پکې هم غرق شول ـ کافرو ته هیڅ هم په لاس ورنغلل ـ اګر که مسلمانان ډیر خفه شول ـ انا لله و انا الیه راجعون ـ(۲۹)

وس فکر وکړه ـ چې ابن کثیرؒ د هغوی دا عمل توصیف کړی ـ او په هغوی ئې رحم وئیلی دی ـ بیا دغه ځوانانو ته وګوره ـ چې خپلې کښتۍ ئې وسوزلې غرقې شوې ـ او په پخپله هم ئې ځانونه وه وژل ـ د دوه مصلحتونو له کبله ـ یو دا چې د کافرو په لاس ئې مرګ او بند نه خوښوو ـ او بل دا چې مالونه ئې کافرو ته په غنیمت کښې پاتې نشي ـ

دلته باید یوه زړه وړونکې کیسه وکړو ـ هغه دا چې په اول د اتیایمې لسیزې کښې د دري مجاهدو شاه زلمیانو چې عصام القمري

---

(۲۹) ـ البدایه و النهایه للحافظ ابن کثیر ، ج ۲۴۲/۱۲ ، ۲۴۳ مکتبه المعارف بیروت

او ابراهيم سلامه رحمهما الله او نبيل نعيم الله دې راخلاص کړي ـ او د مصر د مرتد مزدور نظام د مرکزي أمن د عسکرو په منځ کښې په (کنانه) نوم علاقه کښې نښته رامخکې شوه ـ چې په نتيجه کښې ئې مرتدې لښکرې داسې وتختيدلې لکه د ميږو ورمه شاته ئې مخ نه راګرځوو ـ د شاه زلميانو د بمونو او بلو أورونو له کبله ـ کله چې دوی د أمن ځائې ته پناه يوړه ـ د ابراهيمؒ له لاسه يو بم ولويدو ـ چې پټاقې نيونکې سيم پکې نه وو ـ کله چې چاوديدو هغه پرې ځان واچوو ـ چې خپل دوه ملګرې وژغورې ـ هغه ټوټې ټوټې شو ـ انشاء الله شهيد شوی به وي ـ

دا د توحيد هغه شاه سواران وو ـ دا د توحيد هغه شاه سواران وو ـ چې له سنتو دفاع ئې کوله ـ د امريکا او اسرائيلو دښمنان وو ـ او تش په نامه د بې عمله ملايانو په نزد د هشتګرد ـ او د هغوی د هغه شاګردانو چې ځان ته د سلفيه دعوی هم کوي په نيز بدعتيان ـ او د چا په نزد خوارج او تکفيريان دي ـ " ربنا افتح بيننا و بين قومنا بالحق و أنت خير الفاتحين "(۳۰)

پالونکيه زمونږ او د دغه قوم منځ کښې د حق فيصله وکړې ـ ته بهتر فيصله کونکے ئې ـ و حسبنا الله و نعم الوکيل ـ

---

(۳۰) ـ سورة الأعراف ، الآية: ۸۹

دوهـم : د عـلـماؤ پـدې اجـماع ده ـ چـې جهاد کښې د هـلاکت ځايونو ته ځان اچول جائز دی ـ

امـام بـخـاريؒ د صـحيـح الـبـخاري په کتاب الاکراه کښې باب ايښے دے ـ

(باب : من اختار الضرب و القتل و الهوان على الكفر)ـ

بـاب دے ـ پـه بيـان د دې کښـې چـې څـوک وهـل وژل او خـواري غـوره کـړي ـ پـه کـفـر بيـائـې د انسؓ حديث ذکر کړے ـ چې رسول اللهﷺ فرمائي :

ثـلاث مـن كـن فيه وجد حلاوة الايمان : ان يكون الله ورسوله أحب اليه مـمـا سـواهـما ، و أن يحب المرء لا يحبه الا لله ، و أن يكره أن يعود في الكفر كما يكره أن يقذف في النار ـ

تـرجـمـه : درې خـويـونـه چې په چا کښې پيدا شو ـ نو د ايمان خـونـد بـه ومـومـي : چـې الـلـه او رسـولﷺ ورتـه د بل هر چا څخـه مـحبوب وي ، ديو چا سره چې مينه کوي صرف الله لپاره ئې کوي ، او کفر ته ستنيدل ورته داسې بد ښکاري لکه أور ته چې وغورځيږي ـ

ابـن حـجرؒ فرمائي : چې بلال هغه څوک وو ـ چې وهل او خـواري ئـې خوښه کړه په کفر او د کفر د کلمې په وئيلو ـ او هم دغه شان خبابؓ او څـوک چـې لـه هغه سره وو ـ او د عمارؓ پلار او مور د تعذيب لاندې شهيدان شول ـ

بیا فرمائي : چې شریعت أور او کفر په بد ګڼلو کښې برابر کړي دي ـ او دا خو څرګنده ده ـ چې مرګ وهل او خواري د أور څخه هم بهتر او آسان دي ـ دا ابن بطال توضیح ده ـ او هغه دا هم وئیلي چې پدیکي امام مالک د مذهب لپاره دلیل دے ـ لکه څرنګه چې ابن المتین وئیلي دي ـ چې علماء پدې متفق دي ـ چې مرګ د کفر په اقرار کولو بهتر دي ـ او دا حدیث په هغه چا رد کوي ـ چې وائي : په کفر اقرار کول د مرګ د قبلولو څخه بهتر دي ...... تردې چې فرمائي : د ټولو علماؤ پدې اجماع ده ـ چې جهاد کښې د هلاکت ځایونو ته ننوتل جائز دي ـ(۳۱)

دریم : روا ده چې یو مجاهد په ډیرو دښمنانو حمله وکړي په جهاد کښې

مخکې دوه داسې مثالونه چې مؤمنانو خپل ځانونه د دیني مصلحت لپاره وژلي وو ـ د قرآن او سنت څخه ذکر شول ـ او هغه دا چې یو هلک ځان ووژلو ـ څکه بادشاه ته ئې د خپل مرګ طریقه وښودله ـ او بل د هغه مؤمنانو چې ځانونه ئې د أور کندو (ډغروته) واچول ـ او په کفر ئې اقرار ونکړو ـ او شک ئې پکې هم ونه کړو ـ تردې چې یو ماشوم خپلې مور ته چې له أور څخه یریدله او شاته شوې وه ـ وه وئیل ـ موری أور ته ودانګه ته په حق باندې ئې ـ

---

(۳۱) ـ فتح الباري ، ج ۱۲/ ۳۲۰

بـل د هغه مجاهدينو قيصه ذکر شوه ـ چې خپلې کشتۍ ئې وسوزلې ـ او خپله ئې هم ځانونه ووژل ـ لدې کبله چې کافر رابانـدې غـالب نشي ـ او ځانونه او سامانونه مو ورته پاتې نشي ـ وس انشـاء الله د أحاديثو او أصحابو له تاريخ بعضې هغه مثالونه چې مجاهدينو ځانونه د هلاکت ځائي ته غورځولي او دښمنان ئې وژلي ـ او بيـا د علـماؤ أقـوال ذکر کوو پدې باندې ـ او بيا به هغه واضـحـه کړو انشاء الله ـ چې د هغه مرګونو او فدائي حملو کښې هيـڅ فـرق نشتـه ـ او د صـحـابـه کـرامو واقعې چې أحاديثو کښې ذکر شوي ـ د هلاکت ځائي ته تللي او وژلي شوي دي ـ

۱) ـ امـام مسلـم پـه صـحيـح مسلـم کښـې لـه ابوبکر بن ابي موسٰى اشـعـريؓ څـخـه روايـت کـړي فـرمـائـي ـ ما د خپل پلار أبوموسى څخه واوريـدل ـ چـې د هـغـه د جـګـړې پـه مهـال وو ـ وه ئي فرمائيل ـ چې رسـول الله ﷺ فـرمـائيلي دي : (ان ابواب الجنة تحت ظلال السيوف) د جنت دروازې د تورو د سيورو لاندې دي ـ

نـاڅاپـه يـو کـس پاسيدو چې ګرد آلوده وو ـ وه ئي وئيل ـ أبو موسٰى دا حديث دې له رسول الله ﷺ څخه اوريدلے دے؟ هغه وه وئيل هو ـ نو سـرے خپـلـو مـلـګرو خوا تـه لاړو سلام ئې پرې واچولو ـ او د تـورې تيـکـې ئې مات کړ ـ بيا توره په لاس دښمن خوا ته لاړو ـ تر هغه

ئې دښمنان وهل تر څو شهيد شو ـ(۳۲)

۲) ـ هدغـه شان صحيح مسلم کښي د أنس بن مالک حديث دی فرمائي ـ چي رسول اللهﷺ او د هغه ملګري چي کله د بدر ميدان ته لـه مشرکانو څخـه مخکـي ورسيدل ـ بيا مشرکان راغلل ـ رسول اللهﷺ وفرمائيل ـ چي هيڅوک دی مخکي تـه نزی تر څو زه يم تللی ـ کله چي مشرکان رانژدی شول ـ رسول اللهﷺ وفرمائيل ـ وس راپاڅئ هغـه جنت ته چي پلنوالی ئی له آسمانونو او زمکو په أندازه دی ـ نو عمير بن حمام الأنصاريؓ وفرمائيل ـ يا رسول اللهﷺ داسی جنت چي پلنوالی ئی د آسمانونو او زمکو په أندازه دی ؟ هغویﷺ وه وئيل : آو ـ عميرؓ وه وئيل ـ واه ، واه ـ رسول اللهﷺ ورتـه وه وئيل ولي دی واه واه وه وئيل ؟ هغه وه وئيل چي يا رسول اللهﷺ په دی نيت مې وه وئيل چي زه هم جنتي شم ـ رسول اللهﷺ وفرمائيل ـ ته جنتي ئی ـ نو څه کجوری ئی له خپل طرف له پګړی څخه راوه ويستلی ـ چي خورلی ئی ـ بيا څه په زړه کښي وروه ګرځيدل ـ او وه ئی وئيل چي زه که دومره ژوندی پاتی شم چي دا کجوری خلاصی کړم ـ دا خو ډيره أوږده زندګی ده ـ نو کجوری ئی وغورځولي او بيا ئی جنګ شروع کړو ـ تر څو شهيد شو ـ(۳۳)

---

(۳۲) ـ صحيح مسلم حديث رقم ، ۱۹۰۲

(۳۳) ـ صحيح مسلم حديث رقم ، ۱۹۰۱

۳) ـ واقعه د أنس بن النضرؓ امام بخاري باب ایښے دے ـ فرمائی : " باب قول الله عزوجل : من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه فمنهم من قضی نحبه و منهم من ینتظر و ما بدلوا تبدیلا "(۳۴)

ترجمه : له مؤمنانو څخه داسي نران دی ـ چې د الله تعالی سره ئی د شهادت وعده په رښتیا کړی وه ـ ځنو د شهادت نذر (منښته) پوره کړه ـ او څه لا په انتظار کښې دی ـ او دوی وعده نکړه په بدلولو ـ

بیا ئی د أنسؓ روایت نقل کړے فرمائی : چې زما ترهٔ أنس بن نضرؓ د بدر له غزا څخه پاتی شوے وو ـ نو رسول الله ﷺ ته ئی وه فرمائیل : اے د الله رسوله زه د مشرکانو سره له أولی غزا څخه چې تا کړیده پاتی شوی یم ـ که الله زه مشرکانو سره مخامخ کړم په جنګ کښې ـ نو زه به وښایم ـ چې الله ته څو مره قرباني ورکوم ـ کله چې د أحد د غزا ورځ شوه ـ او مسلمانان د میدان څخه طرفته شول ـ أنس وفرمائیل : یا الله زه تاته عذر کوم ـ له هغه چې زما ملګری ئی کوی ـ او بې زاره یم له هغه څه چې مشرکان ئی کوی ـ بیا مخکی شو ـ سعد بن معاذ ورته په مخ ورغے ـ ورته وه ئی وئیل ـ سعد بن معاذ زه د جنت بوئی د أحد له غره څخه مومم ـ سعدؓ فرمائی : یا رسول الله ﷺ ما هغه چې هغه کول ترینه عاجز وم ـ نه مو شول کولائی ـ أنسؓ فرمائی:

---

(۳٤) ـ سورة الأحزاب، الآیة : ۲۳

چې مونږ د خپل ترۀ په بدن باندې أتيا زخمونه وليدل ـ يا د توری او يا د نيزې او يا د غشي گزارونه وو ـ هغه شهيد شوی وو ـ او مشركانو پرې مثله يعني أندامونه ئې هم ترينه پرې کړي وو ـ چا پيژندو هم نه فقط يو خور ئې د گوتو په بندونو وپيژندو ـ أنس بن مالک فرمائي ـ چې مونږ گمان کوو ـ چې دا آيت: " من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه فمنهم من قضى نحبه و منهم من ينتظر و ما بدلوا تبديلا "د أنس بن نضرؓ په شان کښې نازل شويدے دے ـ

ابن حجرؒ فرمائي: د أنس بن نضرؓ په واقعه کښې څو فوائد دي: هغه دا چې د ځان قربانول په جهاد کښې جائز دي ـ او وعده پوره کول دي ـ اگر که په نفس سخته هم وي ـ تردې چې نفس هلاک شي ـ او په جهاد کښې شهادت طلب کول ـ ځان هلاکت ته غورځول ندي ـ او يکې د أنس بن نضرؓ واضح بهتر والے ذکر دے ـ چې صحيح مؤمن ډيره يره ئې د الله څخه درلوده او مظبوط يقين ئې وو ـ (۳۵)

۴) ـ په بخاري او مسلم کښې د جابرؓ حديث دے فرمائي: يو کس رسول اللهﷺ ته وفرمائيل: يا رسول اللهﷺ زه که وه وژلے شم چرته به يم ؟ رسول اللهﷺ وه وئيل په جنت کښې ـ نو په لاس کښې کجوری وې ـ هغه ئې وغورځولې بيائې جنگ کوو تر څو شهيد شو ـ (۳۶)

---

(۳۵) ـ فتح الباری ج ۲٦/٦: ۲۹ ،شرح حديث رقم: ۲۸۰۵

(۳٦) ـ رواه البخاری فی کتاب المغازی باب غزوة أحد حديث رقم: ٤٠٤٦

همدا رنګه أنس فرمائي : يو سړي وه وئيل يا رسول اللهﷺ که زه د مشرکانو په ليکو کښې ننو ځم ـ او جنګ ورسره کوم ـ بيا وه وژلی شم آيا جنت ته به ځم ؟ پيغمبرﷺ وفرمائيل : هو کې ، سړے د مشرکانو ليکو کښې وه ننوتلو او جنګ ئې کولو تر څو شهيد شو ـ(۳۷)

أو ابن اسحاق په کتاب المغازي کښې د عاصم بن عمر بن قتاده څخه نقل کړی ـ فرمائي : کله چې د بدر په ورځ جنګ شروع شو ـ عوف بن حارث وه وئيل : يا رسول الله ! الله تعالی خپل بنده ته کوم وخت خاندی او په کوم عمل خاندی ؟ رسول اللهﷺ وه فرمائيل : کله ئې چې وه وينې چې له ځغرې پرته جنګيږي ـ نو هغه خپله ځغره وه ويستله او جنګ ئې شروع کړه تر دې چې شهيد شو ـ(۳۸)

۵) ـ أنسؓ د يمامې د ورځې قيصه کوي فرمائي : زه ثابت بن قيس ته راغلم ـ هغه بډې وهلې وې ـ او خوشبو ئې لګوله ـ أنس وائي ما ورته وه وئيل ته ولې نه راځې ؟ هغه وه وئيل : دادے وس درځم چې خوشبو ئې ولګوله ـ راغو او کيناستو ـ د خبرو په منځ کښې د دې ذکر هم وشو ـ چې بعضې خلک د جنګ څخه تللي ـ او ميدان ئې خوشے کړے دے ـ نو ثابت وه وئيل چې له مخې څخه مې لرې شې ـ چې

---

(۳۷) ـ رواه الحاکم

(۳۸) ـ الاصابه في تمييز الصحابه لابن حجر رقم : ۶۰۹۲

مونږ له دښمن سره وه جنګيږو . مونږ خو د رسول اللهﷺ سره په غزاګانو کښې داسې نه کول . تاسو خپل ملګرى ډير بد أموخته کړل . يعنې د جنګ څخه په تيښته . فرمائي : چې هغه جنګ کوو تر څو شهيد شو .(۳۹)

٦) . ابن مسعودؓ فرمائي : چې رسول اللهﷺ فرمايلي دي . الله تعالى تعجب کوي . هغه کس ته چې د الله په لار کښې جهاد کوي . بيا ئې ملګرى د شکست سره مخ شي . او دا پوره شي چې ملګرى لاړل . خو دا بيرته راوګرځي . هغه څه خوښ کړي . چې له ما سره دي . يعني جنت او زما عذاب څخه وه يريږي . تردې چې وينې ئې توى شي .(۴۰)

ابن حجر په (الاصابه) کښې په صحيح سند سره له أبو اسحاق څخه نقل کوي فرمائي : مسلمانان په مشرکانو پسې د يمامې په ورځ ورتلل تر څو ئې ارباستل چې هغه باغ ته پناه يوسي . چې د الله تعالى دښمن (مسيلمة الكذاب) پکې وه . کله چې ننوتل براء بن مالک وه وئيل . چې ما باغ ته وروه غورځوئ . هغه ئې چې ورچت کړو . د ديوال څخه ئې باغ ته ودانګل . او جنګ ئې کوو . تر څو ئې مسمانانو ته د باغ دروازه کولاوه کړه . نو الله تعالى مسلمانانو ته فتح ورکړه . او مسيلمة الكذاب وه وژل شو .

---

(۳۹) . رواه البخاري في كتاب الجهاد رقم: ۲۸۴۵

(۴۰) . رواه أبو داود عن ابن مسعود و أحمد و ابن حبان و الحاكم بسند حسن

او حافظ ابن حجر فرمائي : أنس وائي رسول الله ﷺ فرمائي : ډير څلي به يو گرد آلوده سړے چي سر او کپړی ئی گډی وډی وی ۔ هيڅوک به ورته پام نکوی ۔ خو الله ته به دومره محترم وی ۔ که په الله قسم وکړی ۔ الله تعالى به خامخا قسم په ځائي کوی ۔ يو د هغوی براء بن مالک دے ۔ نو کله چي د فارس سره پريکنده جگړه وه ۔ مسلمانان له ميدان څخه وه وتل ۔ په شاه شول ۔ نو براء بن مالک ته ئی وه وئيل ۔ چي ته په الله قسم وکړه ۔ چي فارس به فتح کوو ۔ هغه وه وئيل زه په الله قسم کوم ۔ چي مونږ ته به فارسيانو أوگی رابښي ۔ او ما به د خپل پيغمبرﷺ سره يو ځائي کوی ۔ يعني شهيد کوی ۔ نو بيرته چي دوی حمله وکړه ۔ نو فارسيانو شکست وکړه ۔ او براء بن مالک هم شهيد شو ۔(۴۱)

مبارک بن عوف فرمائي : زه د عمرؓ سره ناست وم ۔ ورته وه مي وئيل چي : زما يو گاونډی وو ۔ ځان ئی د کفارو منځ ته په جنگ کښي واچوو ۔ تر څو وه وژلے شو ۔ نو څه خلکو وه وئيل ۔ چي ځان ئی پخپله هلاکت ته پيش کړو ۔ عمرؓ وه وئيل ۔ دروغ وائي خلک ، بلکې هغه آخرت په دنيا غوره کړو ۔(۴۲)

---

(٤١) ۔ الاصابه فی تمييز الصحابه لابن حجر رقم : ٦٠٩٢

(٤٢) ۔ فتح البارى كتاب التفسير شرح حديث رقم : ٤٥١٦

۷) ـ أسلم بن عمران وائي چي : مونږ په قسطنطينه کښي وو ـ چي د روميانو يوه لويه ډله راوه وتله ـ نو يو ځوان مسلمان پري يوازي حمله وکړه ـ تردي چي د روميانو صف کښي ننوته ـ او بير ته راوگرځيده ـ چي مخامخ راروان وو ـ مسلمانانو چغي کړي ـ چي (سبحان الله) ځان ئي پخپله د هلاکت خولي ته وغورځوه ـ

أبو ايوب انصاريؓ ورته وفرمائيل : اي خلکو تاسو الله تعالى د آيت دا تفسير غلط کوی ـ ځکه دا آيت زمونږ په شان کښي نازل شويدي ـ کله چي الله تعالى دين مظبوت کړو ـ او امداديان ئي زيات شول ـ نو مونږ انصارو خپلو منځو کښي وه وئيل ـ زمونږ مالونه ډير مصرف شول ـ که مونږه ئي برابر کړو ـ او څه چي مصرف شو ـ هغه بيرته راجوړ کړو ! نو الله تعالى دا آيت راوليږه ـ نو د هلاکت څخه زمونږ د مالونو برابرول دي ـ چي مونږ ئي ايراده کړی وه ـ (۴۳)

أبو اسحاق فرمائي ما براء ته وه وئيل : يو سړی په يوازی ځان په مشرکانو حمله کوی ـ دا ځان هلاکت ته غورځوی ؟ هغه وه وئيل نه ، الله تعالى محمد ﷺ ته داسي فرمائيلي دي: "فقاتل في سبيل الله لا تكلف الا نفسك "(۴۴)

---

(٤٣) ـ رواه مسلم و النسائي و أبوداود و الترمذي و ابن حبان و الحاكم

(٤٤) ـ سورة النساء الآية: ٨٤

ترجمه: د الله لاره کښې جنګ وکړه ـ ته ذمه دار نه ئې مګر د خپل ځان، او هغه آيت: "و لا تلقوا بأيديکم الی التهلکة" د نفعې او مالونو په باره کښې دے ـ(۴۵)

او بيهقي په خپل "سنن" کښې نقل کړي ـ چې عکرمهؓ د يرموک په غزا کښې پيدل روان شو ـ خالدؓ ورته وه وئيل ـ داسې مه کوه، ځکه ستا وژل به په مسلمانانو سخت مقام شي ـ هغه وه وئيل ـ پرې مې ږده خالده ځکه ستا د پيغمبرﷺ سره ډيره ملګرتيا شويده ـ او زه او پلار مې (أبو جهل) د پيغمبرﷺ سخت دښمنان وو ـ نو هغه دښمن ته لاړو ـ تر ځو شهيد شو ـ

<u>وس د علماؤ أقوال چې د يو کس حمله په ډيرو دښمنو صحيح ده اګر که مرګ ئې يقيني وي</u>

محمد بن الحسن الشيباني فرمائي: پروا نشته که يو کس ځانله حمله وکړه په دښمن اګر که ګمان کيږي چې وه وژلې شي ـ کله چې سرے پو هيږي ـ چې دا دښمن وژلې زخمي کولائي او ماتولې شي.....

بيا فرمائي: که دا پو هيږي ـ چې دښمن ته ضرر نه شي ورکولائي ـ بيا حمله نده جائز، امام سرخسي پدې تعليق کړې وائي: شرط د حمل لپاره دا دے ـ چې دښمن کښې به درز پيدا کولائي

---

(٤٥) ـ أخرجه أحمد في مسنده ـ و فتح الباري کتاب التفسير شرح حديث رقم: ٤٥١٦

شي - (٤٦)

او جصاص تري نقل کړي - وائي - که يو سړی په زر (١٠٠٠) کسانو حمله وکړه پروا نشته - کله چي د خلاصي او يا د دښمن د ماتولو طمع لري - او که نه لري بيا ښه کار ندی - ځکه بيا دا ځان پداسي ځائي کښي بيال دی - چي څه فائده په کښي نشته د مسلمانانو - او که د خلاصي او يا د دښمن تپي کيدو طمع ئي نوه - خو مسلمانان د ده پدی عمل زړه ورکيدل - بيا جائز ده - ځکه چي مسلمانان به هم د دهٔ په شان جهاد شروع کړي - لکه څنګه چي دا جائز دی - چي دځان د خلاصي طمع نه لري - خو دښمن تپي کولائي شي - حمله دی وکړي - نو همدغسي دا طمعه چي دده د حملي د وجي به د ده ملګري په دښمن درز پيدا کړي - دلته حمله جائز وی -

او مکروه په هغه وخت کښي ده - چي فائده ئي نه وی - له يو أړخ څخه هم - نه د خلاصي نه د دښمن وژلو نه د دښمن د يرولو - ځکه دښمن يرول هم لويه فائده ده - جصاص وائي - چي دا محمد چي کومه خبره کړي - دا بالکل صحيح خبره ده - او زياتوی - چي کله دده د حملي له وجي دين ته څه مصلحت رسيږی - نو دا بيا ډيره د عزت او شرافت مرتبه ده - له دی وجي نه الله تعالی د صحابه کرامؓ صفت

---

(٤٦) - شرح السير الكبير، ج ١٦٣/١، ١٦٤

کښې فرمائي :

" ان الله اشترى من المؤمنين أنفسهم و أموالهم بأن لهم الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون و يقتلون "(۴۷)

ترجمه : الله د مؤمنانو څخه نفسونه او مالونه أخستي دي ـ په بدله د جنت کښې دوی جنگ کوی ـ د الله لاره کښې هم به نور وژني او هم به په خپله شهيدان کيږی ـ

بيا فرمائي : " ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله أمواتا بل أحياء عند ربهم يرزقون "(۴۸)

ترجمه : او گمان مه کوی په هغه کسانو چی د الله په لار کښې وژلی شوی دی ـ د عامو مړو بلکې هغوی د الله تعالی په وړاندی ژوندی دی ورته رزق ورکوی ـ

او فرمائي : " و من الناس من يشري نفسه ابتغاء مرضات الله "(۴۹)

ترجمه : څنی د خلکو څخه هغه څوک دی ـ چی خرڅوی خپل ځانونه د الله د خوښی په خاطر ـ(۵۰)

شيخ الاسلام ابن تيميهٔ فرمائي : چی امام مسلم په صحيح کښې د أصحاب الأخدود قيصه ذکر کړيده : او يکی داسی راغلی دی ـ

---

(٤٧) ـ سورة التوبه ، الآية : ١١١

(٤٨) ـ سورة آل عمران ، الآية : ١٦٩

(٤٩) ـ سورة البقرة ـ الآية : ٢٠٧ ـ (٥٠) ـ أحكام القرآن لأبي بكر الجصاص ، ج ٢/٢٦٤ـ٢٦٢ ، طبعة دار الفكر

چې هلک امر وکړو بادشاه ته چې مړ ئې کړي ـ دی لپاره چې دین خلکو ته خکاره شي ـ لدې کبله څلورو امامانو رواء کړې چې سړے د کفارو په لیکو کښې داخل شي ـ اګر که غالب ګمان ئې دا وي چې مړ به شي ـ کله چې د مسلمانانو څه فائده پکې وي ـ کله چې انسان داسې کار کوي ـ چې دا ئې یقین وي ـ چې زه وژلے کیږم د جهاد د مصلحت لپاره ـ سره له دې چې د ځان وژل له بل چا له وژلو څخه سخت دي ـ نو که بل کس په کښې مړ شو ـ داسې کس چې د دین کار د هغه د وژلو څخه بغیر نه ترسره کیږي ـ او دغه ضرر چې د دین او دنیا دښمن ته رسوي نه ترسره کیږي ـ مګر د هغه په وژلو نو هغه دې هم مړ شي پکې هیڅ پروا نشته ـ(۵۱)

او مرداوي ترې په (الانصاف) کښې نقل کړي ـ شیخ تقي الدین ذکر کړي ـ چې سنت دي چې سړے د کافرو لیکو کښې وه ننوځي ـ کله چې د مسلمانانو پکې فائده وي ـ او که نه وي بیا جائز ندي ـ(۵۲)

ابن قیمؒ د أحد د غزا فائدې ذکر کوي فرمائي : یوه فائده دا ده ـ د دښمن منځ ته ننوتل جائز دي ـ لکه أنس بن نضرؓ او نور صحابهؓ چې

---

(۵۱) ـ مجموعة الفتاوی، ج ۲۸/ ۵٤۰

(۵۲) ـ الانصاف ج ٤/ ۱۲۵

ننوتل ـ(۵۳)

ابن حجرؒ وائي ـ چې د يو کس حمله په ډيرو دښمنانو که دشجاعت او بهادرۍ او د دښمن د ويرولو لپاره يا د مسلمانانو د زړورتيا لپاره وي ـ او يا د کوم بل صحيح مقصد لپاره وي ـ نو د جمهورو په نزد ښه کار دے ـ او که هسې ځان ضائع کيږي ـ او مسلمانان پرې کمزوري کيږي ـ بيا ندي ښۀ ـ(۵۴)

ابن حجرؒ وائي ـ چې د أنس بن النضرؓ د کيسې څه فائدې دا دي ـ چې د ځان قربانول په جهاد کښې جائز دي ـ او په وعده پوره والي دي ـ اگر که په نفس سخته وي ـ ترڅو چې نفس پکې قربان شي ـ او د شهادت غوښتل د هغې منعې لاندې نه دي ـ کوم چې د ځان د هلاکت باره کښې ده ـ بلکې په دې کښې د أنس بن نضرؓ سخت فضيلت دے ـ چې د هغه صحيح ايمان او ډيره تقوٰى او يقين ترې ظاهريږي ـ(۵۵)

قرطبيؒ فرمائي چې: پديکې اختلاف دے ـ چې يو سړے د جنگ منځ ته تلاتي او يواځې حمله کولائي شي که نه؟ قاسم بن مخيمره او قاسم بن محمد او عبد الملک فرمائي: هيڅ پروا نشته که سړے ځانته په لوئې لښکر حمله وکړي ـ کله چې په کښې طاقت وي ـ

---

(۵۳) ـ زاد المعاد ج ۲/۱۱۱

(۵۴) ـ فتح الباري کتاب التفسير ، ج ۸/۳۳ شرح حديث رقم: ۴۵۱۶

(۵۵) ـ فتح الباري ج ۶/۴۶ :۲۹ شرح حديث رقم: ۲۸۰۵

او نیت ئې خاص د الله لپاره وي۔ او که طاقت پکې نوي ۔ دا بیا هسې ځان هلاکول دي ۔ او چا داسې وئیلي ۔ چې شهادت غواړي او نیت ئې پاک وي ۔ حمله دې وکړي ۔ ځکه مقصود ئې یو دے ۔ لکه الله تعالی فرمائي : " و من الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضات الله "

او ابن خویز منداد وائي ۔ کله چې یو سړی په سلو کسانو یا په لوئې لښکر او یا د غلو په یوه ډله یا په خوارجو حمله کوي ۔ نو د دې دوه حالته دي : که پوهیده او یا ئې غالب گمان وو ۔ چې دا په چا حمله کوي ۔ هغه وژلے شي ۔ او یا ئې څه درز په کښې راوستلے شو ۔ او یا ئې داسې اثر پکې کولائې شو ۔ چې د مسلمانانو پکې فائده وي ۔ نو جائز او ښه کار دے۔ او وائي چې ما اوریدلي دي ۔ چې د مسلمانانو لښکر کله د فارسیانو سره مخامخ شو ۔ د مسلمانانو اسونه د فیلانو څخه وترهیدل ۔ نو یو مسلمان ځانله د خټو څخه یو فیل جوړ کړو۔ بیا اس پرې أموخته کړو ۔ چې بیا ترینه نه یریده ۔ چې صباح شو ۔ د هغه اس د فیلانو څخه نه ترهیدو ۔ نو په یو فیل ئې حمله وکړه ۔ کوم چې مخکې راروان وو ۔ چا ورته وه وئیل چې وژني دې مه درومه ، هغه وه وئیل خیر که مړ شم خو چې مسلمانان فتحه وکړي ۔

او همدغسې د یمامې په ورځ یو مسلمان وه وئیل ۔ چې ما په منجنیق کښې کینوۍ ۔ او کفارو ته مې وغورځوۍ۔ نو هغه ئې چې وغورځوو ۔ یوازې ئې جنګ کوو ۔ تر څو ئې دروازه

مسلمانانو ته کولاو کړه ـ

قرطبیؒ وائي ـ چې يو دليل پدې حديث کښې دا دے ـ چې : يو کس رسول اللهﷺ ته وه فرمائيل : که زه د الله په لاره کښې ووژلې شم ـ داسې حال کښې چې صبر کوم او ثواب ئې ګنړم نو څنګه به وي ؟ پيغمبرﷺ وه فرمائيل ـ ستا لپاره به جنت وي ـ نو هغه په دښمنانو کښې ننوتو ـ تر څو شهيد شو ـ(۵٦)

همدغسې په مسلم کښې د أنس بن مالک حديث دے فرمائي چې : رسول اللهﷺ د أحد په ورځ ځانله پاتې شو ـ په اوو (۷) أنصارو صحابو کښې او دوه قريشي صحابو کښې ـ کله چې کافر پرې راجمع شول ـ پيغمبرﷺ وفرمائيل ـ څوک به دا کافر زمونږ څخه په شا کړي ـ او زه ورته د جنت ذمه داري کوم ـ د انصارو يو کس ورمخکې شو ـ جنګ ئې کوو ـ تردې چې شهيد شو ـ همدغسې ورتلل تر څو اوه (۷) تول شهيدان شول ـ بيا پيغمبرﷺ وه فرمائيل ـ چې ملګرو مو راسره انصاف ونکړو ـ

قرطبیؒ بيا د محمد بن حسن هغه قول چې تير شو نقل کړي ـ بيا فرمائي : د دې دلائلو مخې أمر بالمعروف او نهي عن المنكر چې کله هم دين ته څه فائده رسولائي شوه ـ او سړي په کښې خپل سر

---

(٥٦) ـ رواه مسلم كتاب الجهاد باب غزوة أحد

وبائللو نو دا دوچتو درجو خاوند شهید دی ـ الله تعالی فرمائی :

" و أمر بالمعروف وانه عن المنكر و اصبر على ما أصابك ان ذلك من عزم الأمور "(۵۷)

ترجمه ئی مخکې شوی ده ـ

عکرمه د ابن عباس څخه نقل کوی ـ چی پیغمبر ﷺ فرمائی: بهتر له شهیدانو حمزه بن عبد المطلب او هغه کس دے ـ چی د حق خبره د ظالم بادشاه مخکې وکړی ـ او هغه ئی وه وژنی ـ(۵۸)

ابن عابدین په خپله حاشیه کښی چی د صاحب المتن دوینا شرحه ئی کړیده وائی مطلب : کله چی سړے پو هه شی چی وژلی کیږم جائز دی ـ چه جنګ وکړی ـ پدی شرط چی دښمن کښی درز اچولے شی ـ او که نه شی نو ندی جائز ـ په خلاف د امر بالمعروف : که سړے پو هه شو چی جنګ کوم وژلے کیږم اوکه نه کوم بندی کیږم ـ نو جنګ پری ندی لازم ـ مقصد دا دی که جنګ کوی جائز دی ـ اګر که وژلی کیږی ـ

ولی په شرح السیر کښی ذکر کړی ـ چی باک نشته که یو کس په دښمن حمله وکړی ـ اګر که وه وژلی شی ـ که چی په دښمن کښی زخم وژل او یا هم یرول کولائی شی ـ ځکه ډیرو صحابؤو داسی کړی ـ

---

(۵۷) ـ سورة لقمان ، الآية :۱۷

(۵۸) ـ الجامع لأحكام القرآن للقرطبي ج ۲/ ۳٦٤

د پيغمبرﷺ په مخ کښې دأحد په ورځ او پيغمبرﷺ ئې صفت وکړو پدغه کار - او کله چې هيڅ هم نشي کولائي بيا ندي جائز - ځکه پدی حمله هيڅ فائده نه حاصليږی - د دين د مظبوتی لپاره - په خلاف د فاسقانو مسلمانانو د بدا څخه منع کول - دا په هر صورت جائز دی -(۵۹)

<u>پديکې فرق نشته چې سړے ځان پخپله مړ کړی او که په بل چائې وه وژنې</u>

مخکې دا مسئله ذکر شوه - چې پديکې فرق نشته - چې سړے د خپل مرګ پخپله سبب شي - لکه د هغه هلک په قيصه کښې - چې بادشاه ته وه وئيل ما نشې وژلے تر څو هغه څه ونکړی چې زه ئې درته وايم - بيا ئې بادشاه ته وه وئيل - چې خلک ټول په يو ميدان کښې راجمع کړه - او ما په يو لرګی باندی ځوړند کړه - بيا زما له غشو يو غشے راواخله - ما پری وه وله - او (بسم الله رب الغلام) وه وايه بيا به زه مړ شم -

دويم دا چې ځان په خپله وه وژنې لکه أصحاب الأخدود چې ځانونه ئې پخپله أور ته غورځول -

دريم دا چې ځان د بل چا په لاس وه وژنې - لکه سړے چې په ډير دښمن حمله وکړی -

---

(۵۹) - رد المحتار على الدر المختار المعروف بحاشية : ابن عابدين ج ۲۲۲/۳

دا ټول بـه کـار دي ـ ثـواب ورته مـیلاویږي ـ کله چې د دین د مصلحت او د وچتوالي لپاره ئې کوي ـ او لدې څخه معلومیږي ـ چې پـدیکـې کـوم فرق نشته ـ چې سړے ځان پخپله وه وژني ـ یا د کافرو په صف کښې داخل شي ـ هغوي ئې وه وژني ـ او یا بل چاته امر وکړي ـ چې ما وه وژنه کله چې د دین د غلبې لپاره وي ـ

او لـدې څـخـه د دې خبـرې پـخـلـې هم کیږي ـ چې سړے ځان پـخپـله وژني او که بل چاته د ځان په وژلو امر کوي ـ یو شان حرام دي ـ کله سړے چاته وه وائي ـ چې ماته زهر راکړه ـ یا ئې ځان ته په پچکاري (انـجـکشـن) کښـې ولـګـوي ـ او یـا د بل چا پـه لاس ځان وه وژني ـ او همدغسې که د ریل ګاړي او د موټر لاندې ځان واچوي ـ ټول حرام دي ـ ځکه د الله د رحمت سره ناامیده شوي وي په ټولو حالاتو کښې ـ

او د دې خبـرې پـخـلـې د ابـن حـجـر پـه هغه وینا کښې کیږي ـ کـومـه چـې د دې آیـت پـه باره کښې کړي ـ او راتلونکې ده ـ و لا تقتلوا أنفسكم ان الله كان بكم رحيما ـ

تـرجـمه : او ځانونه مه وژنئ الله په تاسو مهربانه دے ـ هلته به مـونږ واضحه کړو ـ چې چا مرګ په بند غوره کړي ـ او مرګ ئې د کفر پـه کـلـمـه وئیلو غوره بللي وي ـ او د شیخ محمد بن ابراهیم وینا به هم ذکـر کړو ـ چې وائي بندي ځان وژلے شي ـ کله چې یریږي د مسلمانانو رازونه به افشاء او خوارۀ کړي دښمنانو ته ـ

<u>څلورم: چا چې د دين د مصلحت په خاطر ځان وه واژه دا هغه منعې څخه بهر دی چې د ځان وژلو باره کښې ده</u>

ابن حجرؒ نقل کړیدی ـ په وضاحت د دی باب کښې چې (باب من اختار الضرب و القتل و الهوان على الكفر) باب دے د هغه چا کښې چې وهل، وژل او سپکاوی د ځان په کفر باند غوره بلي ـ

مهلب وائي چې بعضو خلکو مرګ خوښول بد ګنړلی د کفر په وئيلو خير د ی د کفر کلمه وه وايه خو ځان مه وژنه او دليل ئې دا نيولے دے ـ "و لا تقتلوا أنفسكم" ځانونه مه وژنی ـ خو مهلب وائي ـ چې په دیکی دغه دلیل نشته ـ ځکه روستو له دغه آيت څخه بيا الله تعالى فرمائي: "و من يفعل ذالك عدوانا و ظلما "

ترجمه: چا چې ځان وه واژه په تیاری او زیاتی سره ـ

نو د عدوان او ظلم له قيد څخه دا فائده معلو میږی ـ چې د الله د طاعت لپاره ځان وژل جائز دی ـ ځکه هغه خو د عدوان او ظلم له وجې ځان وژل ندی ـ او سره لدی چې پدی اجماع ده ـ چې جهاد کښې د مرګ ځايونو ته داخليدل جائز دی ـ(۶۰)

---

(۶۰) ـ فتح البارى ج ۱۲/۳۲۰

<u>پنځم: چا چې د الله لاره کښې ځان مرګ ته پيش کړو دا د ځان حلاکونکي ندی</u>

مخکې بيان شول - چې يو کس په ډيرو دښمنانو حمله کولائی شي - او ځان د ديني مصلحت لپاره وژل جائز دي - وس مونږ دا خبره واضحه کوو - چې د الله په لار کښې ځان مرګ ته پيش کول - دا په هغه منع کښې ندی داخل - چې ځان پخپله سرے هلاکت ته غورځوی -

ابن حجرؒ وائي چې ابن جرير او ابن منظر په صحيح سند سره له مالک بن عوف څخه نقل کړی - هغه فرمائی : زه دعمرؓ په خوا کښې حاضر شوم - وه م وئيل چې زما يو ګاونډی ځان په جنګ کښې د مرګ ځائی ته تيل وهه - او مړ شو - نو څه خلکو وه وئيل چې ځان ئی پخپله د هلاکت خوله ته تيل وهه - عمرؓ وه وئيل : دروغ وائی هغه آخرت په دنيا غوره کړو -(٦١)

او همدغسې مسلم نسائي أبودود ترمذی ابن حبان حاکم : د أسلم بن عمران څخه نقل کوی - هغه وائي مونږ په قسطنطينيه کښې وو - د روميانو يو لوئی لښکر راوه وتلو - نو يو مسلمان د هغوی په لښکر حمله وکړه - تردی چې منځ ته وه ننوته - بيا بيرته رامخامخ شو - چې راروان وو - نو خلکو چغی کړی - (سبحان الله) ځان ئی پخپله

---

(٦١) - فتح الباری کتاب التفسير شرح حديث رقم: ٤٥١٦

هلاکت ته وه غورځوه - ابوایوبؓ ورته وه وئیل : اے خلکو تاسو د قرآن د آیت تفسیر غلط کوی - دا زمونږ د انصارو په شان کښې نازل شوے- کله چې الله تعالی دین مظبوط کړو - او ملګری ئې زیات شول - مونږه مشوره وکړه - چې وس به خپل ضائع او مصرف شوی مالونه بیرته برابر وګټو - الله تعالی دغه آیت نازل کړو - نو د هلاکت څخه مراد زمونږ د مالونو برابرول او ګټل دی - کوم چې مونږ غوښتل وه ئې کړو-(٦٢)

او ابن حجرؒ په کیسه د أنس بن نضر کښې چې مخکې مو ذکر کړو - دا فائدې بیان کړیدی :

ځان جهاد کښې قربانول ، وعده پوره کول اګر که دومره سخته وی چې نفس پکې له منځه ځی ، جهاد کښې د شهادت غوښتل د ځان هلاکت ندی ، د أنس بن نضرؓ بهتر ذکر دے پکې چې د هغه صحیح ایمان ډیره یره له الله تعالی څخه او تقوی پرهیزګاری وه او مظبوت یقین - (٦٣)

<u>شپږم : صبر او جنګ بهتر دی له هغه چالپاره چې باور ئې شی چې دښمن مې نیسی جنګ دی وکړی او دښمن ته دی ځان نه سپاری</u>

أبو هریرةؓ فرمائی چې رسول الله ﷺ یو وفد ولیږه - په شمار د لسو تنو کښې د جاسوسی لپاره - او امیر ئې ورله عاصم بن ثابت

---

(٦٢) - رواه مسلم و النسائی و الترمذی و أبوداود و ابن حبان و الحاکم

(٦٣) - فتح الباری ، ج ٦/٢٦ : ٢٩ ، شرح حدیث رقم ٢٨٠٥

الأنصاري وټاکه ـ دوی چې کله (هداة) ته ورسيدل ـ چې د عسفان له مکې منځ کښې دی ـ نو د بني لحبان قبيله ترې خبر شوه ـ او پدې پسې د دوه سوه کسانو چې ټول ويشتونکي وه ـ يو لښکر راوښکه ـ دغه کافرو د مسلمانانو منډونه پسې أخيستل تر څو راورسيدل ـ

کله چې عاصم او ملګروئي وليدل نو يوی ډيره کښې ئې ترې پناه واخيسته ـ او کافر ترينه چاپير شول ـ ورته وه ئې وئيل ـ چې راکوز شی ځانونه مونږ ته وسپاری ـ مونږ درسره وعده کوو ـ چې نه به مو وژنو ـ عاصم بن ثابت چې د ډلې مشر وو ـ وه ئې وئيل ـ چې زه خو قسم په الله که د کافر په لاس نن ځان تسليم کړم ـ او وه ئې فرمائيل ـ يا الله ستا رسول ز مونږ د حاله خبر کړه ـ بيا ئې غشي پری شروع کړل ـ تردی چې د عاصم بن ثابتؓ په شمول اوه (۷) کسان شهيدان شول ـ او پاتې دری د وعدی سره راکوز شول ـ چې يو پکې خبيب الأنصاريؓ وو ـ بل ابن الدثنه وه ـ يو بل کس وو کله چې ئې ونيول ـ د ليندو رېروئي خلاص کړل ـ او د دوی لاسونه ئې پری وتړل ـ دريم کس وه وئيل چې دا اوله دهوکه ده ـ چې راسره مو وکړه ـ په الله قسم که درسره لاړ شم ـ زه هم د خپلو شهيدانو شوو ملګرو سره پاتې کيږم ـ خو هغوی کش کړو ـ او وه ئې زورره چې ورسره لاړ شي ـ خو هغه انکار وکړو ـ هغه ئې هم شهيد کړو ـ او خبيبؓ او ابن دثنهؓ ئې بوتله ـ او په مکه کښې ئې خرڅ کړل ـ پس د بدر له غزا څخه ـ بيا ئې

خبیبؓ تفصیلي ذکر کړے دے۔

آخر کښې وائي: الله تعالی د عاصم بن ثابتؓ دعا پدغه ورځ چې شهید کیدو۔ قبوله کړه۔ او خپل پیغمبرﷺ ئې د هغوی د حاله خبر کړو۔ چې شهیدان او اسیران شول۔(۶۴)

شوکانيؒ د دې حدیث په وضاحت کښې فرمائي: لدې حدیث څخه دلیل داسې نیولې کیږي۔ چې پیغمبرﷺ د دغه دري کسانو چې أساره ئې قبوله کړه رد ونکړو۔ او نه ئې د هغه أوه(۷) کسانو چې بند ئې ونه منو او ځانونه ئې شهیدان کړل۔ په کار رد وکړو۔ که په پدې دواړو کارونو کښې یو هم ناروا وو۔ نو پیغمبرﷺ به رد کړے وو۔ نو ښکاره شوه چې کله سړے د دښمن د مقابلې څخه عاجز وي۔ ځان سپارلے هم شي او تر مرګه جنګیدائي هم شي۔(۶۵)

خطابيؒ وائي: د دې حدیث په توضیح کښې: لدې څخه معلومیږي۔ چې مسلمانان به له دښمن سره مقابله کوي۔ او مظبوت به اوسي۔ کله چې مجبوره هم شي۔ او ځان به نه سپاري ورته تر څو چې د بند څخه په ځان ساتلو برلاسې وي۔(۶۶)

ابن حجرؒ د دې حدیث شرحه کښې ذکر کړي دي چې: بندي د

---

(٦٤) ـ رواه البخاري كتاب المغازي حديث رقم: ٤٠٨٦ ورواه أبو داود و ابن سعد

(٦٥) ـ نيل الأوطار ، ج ٢٥٢/٧: ٢٥٥ ط دار الكتب العلمية: بيروت

(٦٦) ـ معالم السنن للخطابي ، ج ٩/٤ ، ط دار المعرفة: بيروت

آمان څخه انکار کولائی شي ـ او کولائی شي چې ځان ته څوک پرینـزدي ـ اګر که پدی وه وژلی شي ـ چې هغه د کافر حکم په ځان نـه عـمـلي کول غواړي ـ خو دا هغلته چې کله سرې په سختۍ راغ وي ـ او کـه پـه (رخصت) یعني اجازت باندي عمل کوي ـ نو جائز ده چې ځان وسپاري ـ حسن بصریؒ وائي : پدی څه پروا نشته او سفیان ثوري وائي ښه کار ندی ـ(٦٧)

ابـن قـدامـۃ فـرمـائـي : چـي کـله څوک د بند څخه یریږی ـ نو بهتره دا ده ـ چي جنګ وکړي ـ تر څو شهید شي ـ او ځان دي د کافر په بـند کښي نه ګیروی ـ ځکه وچته درجه ورته هم حاصلیږی ـ او د کافرو لـه واکـمـنۍ څـخـه بـه هم خلاص شي ـ چي تعذیب او سزا ورکوی ـ د دیـن څـخـه ئـي اړوي ـ او کـه ځـان ورسپاري هم جائز دی ـ د أبو هریرۃؓ د حدیث له وجي کوم کښي ئي چي د عاصمؓ قیصه ذکر کړیده ـ نو عاصم پـه أولی او بهتر کار عمل وکړو ـ او خبیبؓ او زیدؓ رخصت غوره کړو ـ او دواړه د ستاینې وړ دی ـ یو هم ملامت ندی ـ(٦٨)

مـرداوي د ابـن قـدامـۃ د وینـا شرحه کوي ـ ـ په (مقنع) کښي وائـي ـ کـه کـافـر زیـات وو ـ نو وه دي تښتي ـ امام أحمدؒ وائي ـ زما هم بندي ندي خوښ که جنګ وکړي بهتره ده ـ بند ډیر سخت دې ـ

---

(٦٧) ـ فتح الباري کتاب المغازي باب غزوة الرجيع و رعل و ذكوان ، ص ٤٤٤

(٦٨) ـ المغني لابن قدامة كتاب الجهاد ، ج ٤٨٢/٨ ط : مكتبة الرياض الحديثة

نو مرګ ځکه ښه دی ـ او عمارؓ فرمائي ـ چې چا ځان کافر ته ورکړو ـ ذمه تری لری شوه ـ یعنی ګناه ئی وکړه ـ او أجرئ وائي ـ چې د أحمدؒ یو قول دا هم دی ـ چې ځان بند ته ورکول ګناه ده ـ(۶۹)

نو دا د اسلام د علماؤ نظر وو ـ چې تول پدی متفق دی ـ چې ځان کافر ته نه سپارل جائز دی ـ اګر که وژنی دی ـ بلکې بعضی علماؤ واجب ګنړلی دی ـ ځکه چې پدی کښې د مسلمان بې عزتی او د کفارو د مسلمان په بدن واکداری ده ـ او دا بل صورت شو ـ د ځان د قربانولو چې د دین د مصلحت لپاره نه بلکې د کافر په ځان د نه غالبه کولو چې بیا دی بې عزتی ونکړی ـ

<u>أووم: په مرګ صبر کول او د کفر کلمه نه وئیل</u>

قرطبیؒ د دی آیت په تفسیر کښې وائي: "من کفر بالله من بعد ایمانه الا من أکره و قلبه مطمئن با لایمان "(۷۰)

ترجمه: چا چې په الله کفر وکړو ـ مګر هغه څوک چې څوک ئی د کفر په وئیلو مجبور کړی ـ او زړه ئی مطمئن وی په ایمان ـ

د ټولو اهل علمو پدی اجماع ده ـ چې څوک په کفر مجبور شی ـ بیا هم په کفر باندې مرګ غوره کړی ـ دا له هغه کس بهتر دی ـ

---

(۶۹) ـ الانصاف في معرفة الخلاف للمرداوي ، ج ۴/۱۲۴ ط: السنة المحمدية

(۷۰) ـ سورة النحل ،الآية: ۱۰۶

چي کلمه کفر مجبورا وه وائي ـ خو پدې کښې اختلاف دے ـ چي پداسې کار ئې مجبور کړي ـ چي حرام وي ـ د مالک ملګري وائي ـ چي کوم سخت کار وي ـ غوره کول پکار دي ـ او وهل او وژل د الله تعالى په نزد له رخصت يعني اجازې څخه بهتر دي ـ لکه څنګه چي حلبيب او سحنون وئيلي دي ـ او ابن سحنون بيا د عراق له علماؤ څخه داسې نقل کړي ـ چي کله څوک تهديد شو په وژلو يا د کوم اندام غوځولو يا د وهلو چي د مرګ خطره وي ترې ـ نو جائز دي چي دغه حرام وکړي ـ که شراب څکل وي که د خنزير غوښه خوړل وي ـ او که وه ئې نه خوړل او مړ ئې کړه ـ نو ګناهګار دي ـ څکه دا خو (مضطر) يعني مجبوره وو ـ

خباب بن أرتؓ فرمائي : چي مونږ رسول اللهﷺ ته شکايت وکړو ـ داسې حال کښې چي هغه د کعبې په خواء کښې په څان څادر أچولے وو ـ او تکيه ئې وهلې وه ـ ورته مو وه وئيل يا رسول اللهﷺ ته زمونږ لپاره د الله څخه امداد نه غواړې ـ او د الله تعالى څخه زمونږ لپاره دعاء نه غواړې ؟ هغه وه وئيل ستاسو څخه مخکې خلک به په زمکه کښې ډوب کړے شو ـ او بيا به ئې آره راوه غوښته ـ او په سر به ئې ورته کېښوده ـ دوه څايه به ئې کړو ـ او د وسپنې په ګمنځو به ئې غوښې له هډوکو څخه رالرې کېدې ـ خو له دين څخه به نه اوختل ـ قسم په الله چي دين به خامخا پوره کيږي ـ تردې پورې د صنعاء څخه

بـه حـضـر مـوت پورې يـو سپـور يـوازې ځـي. او لـه هيـڅ شخه به نه يـريـږي. مـگـر له الله څخه . او له شرمخ چې بزې ئې ماتې نکړي . خو تاسو هر څه په تلوار غواړئ .(۷۱)

نـو پيـغـمبر ﷺ د مـخکينو امتونو صفت وکړو . او د هغوی صبر ئـې بيـان کـړو . چـې د سـختـۍ وخت کښې ئې څومره صبر کړے دے. داسـې ئـې ونـکړل چې ايمان پټ کړي . او کفر ظاهر کړي . چې له عـذاب څـخـه ځـان وژغـوري . او هـمدا دليـل دے . د هغه چا چې وهل وژل او ذلت او جنت په بند او يا په کفر ښکاره کولو غوره بولي .

أبـو مـحـمـد بـن الـفرج البغدادي له حسن څخه نقل کړيدي .

چـې د مسـلـمـانـانـو دوه کسان چې د پيغمبر ﷺ صحابه وو . د مسيلمة جاسوسانو ونيـول . او مسيلمة تـه ئې بوتلل . يو کس ته ئې وه وئيل چې تـه گـواهـي کـوې چـې زه د الله رسـول يم ؟ هغه ورته وه وئيـل : چې هو کـې . هـغـه ئې پريښودو . بل کس ئې وه وئيـل . چې ته گواهي کوې . چې مـحمد ﷺ د الله رسول دے . هغه وه وئيل . چې هو کې . بيا ئې ورته وه وئيـل : او دا گواهي هم کوې . چې زه د الله رسول يم . هغه ورته وه وئيـل : لـه داسې خبروزه کوڼ يم . څه نه اورم. نو هغه ئې رامخکې کړو . او سر ئې ترې غوڅ کړو . دا کوم چې ئې پريښې وو . دا

---

(۷۱) ـ أخرجه البخاري كتاب الاكراه باب من اختار الضرب و القتل و الهوان على الكفر

پیغمبر ﷺ ته راغلو ـ او وه ئې وئیل ـ هلاک شوم پیغمبر ﷺ وه فرمائی ولې په څه هلاک شوی ـ هغه ورته کیسه وکړه ـ پیغمبر ﷺ وه فرمائیل چې ستا ملګری په بهتره عمل کړے دے ـ او تا په اجازه عمل کړے دے ـ خو وس دې حال څنګه دے ؟ هغه ورته وه وئیل : وس ګواهي کوم چې ته د الله رسول ئې ـ پیغمبر ﷺ ورته وه وئیل ـ چې په خپل دین ئې او ګمراه شوے نه ئې ـ (۷۲)

قرطبي د سورت البروج آیاتونو شرحه کوی فرمائی : زمونږ علماء وائی ـ چې الله عزوجل پدی آیاتونو کښې مؤمنان په هغه څه خبر کړه ـ چې پخوانی امتونه ورسره مخ وو ـ کله چې د الله په یو بللو هغوی ته څومره تکلیفونه رسیدلی وو ـ نو تاسو هم د تکلیف سره ځان أشنا کړئ ـ او د هلک قیصه پیغمبر ﷺ ذکر کړه ـ چې د هغه پشان صبر او استقامت په سختو او تکلیفونو کښې او ځان قربانول د دین په خاطر لدی سره ځان أشنا کړی ـ او همدغسې هغه راهب چې ځان ئې د دین په خاطر په آره دوه ټوټې کړو ـ او همدغسې هغه ډیر خلک چې کله ئې ایمان قبول کړو ـ نو أور ته په ځان أچولو ایله ونکړه ـ اګر که ابن عربی دیته منسوخ ویلی دی ـ خو دا منسوخ ندی ـ

---

(۷۲) ـ تفسیر القرطبی، ج ۱۰ /۱۸۸، ط مؤسسة مناهل العرفان بیروت ـ و الحدیث ذکره السیوطی فی الدر المنثور ج ۱۳۲/٤

بلکې پدې کارونو صبر کول ـ دا د دین په مظبوتیا او د زړه په طاقت کیږي ـ او چا کښې چې دا وي ـ نو هغه لپاره همدغسې کول بهتر دي۔

نو دا بل صورت شو ـ د ځان د قربانولو او کفر باندې خوله نه خوځولو او شریعت هم د دې صورت صفت کړیدے ـ

<u>أتم : د أمر بالمعروف او نهي عن المنکر په سبب مرګ قبلول بهتر دي</u>

جصاصؒ پس لدې چې د محمد بن حسن الشیباني وینا ذکر کړې ده فرمائي : لدې کبله مناسبه ده ـ چې د أمر بالمعروف او نهي عن المنکر حکم دا وي ـ چې کله هم د چا امید وي ـ چې دین ته نفعه رسولې شي ـ او ځان ئې قربان کړو۔ نو دا بهترو درجو واله شهید دے ـ الله تعالی فرمائي : "و أمر بالمعروف وانه عن المنکر و اصبر علی ما أصابك ان ذالك من عزم الامور "(۷۳)

أمر بالمعروف او نهي عن المنکر کوه ـ په تکلیفونو صبر کوه۔ دا هغه کارونه دي ـ چې ټینګ ودریدل پرې بنه کار دے ـ

او عکرمه له ابن عباس او هغه له پیغمبرﷺ څخه نقل کوي فرمائي : بهتر شهید په شهیدانو کښې حمزه بن عبد المطلب دے ـ او هغه کس د ظالم بادشاه په مخکې د حق خبره وکړي ـ نو هغه ئې وه وژني ـ(۷۴)

---

(۷۳) ـ سورة لقمان ، الآية : ۱۷

(۷٤) ـ رواه الحاکم و الضیاء عن جابر و رواه الطبراني في الکبیر عن عليؓ

او همدغه شان أبو سعيد الخدريؓ د رسول اللهﷺ نقل کوي فرمائي : بهتر جهاد د حق کلمه وئيل دي د ظالم بادشاه مخکې ـ

او أبو هريرهؓ فرمائي : ما له رسول اللهﷺ څخه اوريدلې دي ـ چې فرمائيل ئې : په سړي کښې بدتر صفت د بخل دی ـ چې له فقر څخه يريږي ـ او بزدلي ده ـ چې زړه د سړي څخه باسي ـ(۷۵)

او د بزدلۍ بدي د شجاعت صفت لره ثابتونکې ده ـ چې کله بهادري د دين د څه فائدې رسولو لپاره وي ـ اګر که د مرګ يقين ئې هم وي ـ او الله ښه پوهيږي ـ(۷۶)

قرطبيؒ د دې آيت په تفسير کښې فرمائي : " ان الذين يكفرون بآيات الله و يقتلون النبيين بغير حق و يقتلون الذين يأمرون بالقسط من الناس فبشرهم بعذاب أليم "(۷۷)

ترجمه : هغه کسان چې کفر کوي ـ د الله تعالى په آياتونو او وژني پيغمبران بې له څه حقه او وژني هغه کسان چې د انصاف أمر کوي ـ له خلکو څخه نو زيري ورکړه ورته د دردناک عذاب ـ

ابن عربي پدې ګمان کوي ـ چې څوک د منکر يعني (بدی) د

---

(۷۵) ـ رواه أبو داود و البخاري في التاريخ عن أبي هريرة و هو صحيح

(۷۶) ـ أحکام القرآن للجصاص ج ۲۶۲/۲ ط : دار الفکر ـ و تفسير القرطبي ج ۳٦٤/۲، مؤسسة مناهل العرفان

(۷۷) ـ سورة آل عمران ، الآية : ۲۱

ختمولو أميد لري - خو د هغې په لرې کولو کښې د ده سره خطره وي- يا د ده د وهلو خطره وي - نو جائز ده چې پدې کار کښې ورننوځي - او که اميد ئې نوي چې منکر به ختم شي - نو بيا څه فائده ده - خو دا وائي چې کله نيت پاک وي - نو بيا دي ورغورځيږي - که فائده وي که نه وي -

قرطبيؒ وائي چې دا خبره له هغه اجماع خلاف وه - کومه چې أبوعمر ذکر کړې ده - او دا آيت دلالت کوي - پدې چې امر بالمعروف او نهي عن المنکر د مرګ د يرې سره هم جائز دي - لکه دې آيت کښې چې وائي : "و أمر بالمعروف وانه عن المنکر و اصبر على ما أصابك ان ذالك من عزم الأمور "پدې آخر کښې اشاره ده تکليفونو ته -(۷۸)

ابن عابدين وائي - پس لدې چې وئيلې ئې دي - چې يو کس په ډيرو دښمنانو حمله کولائې شي - اګر که مرګ وينې فرمائي : خو دا حکم بيا د فاسقو مسلمانانو د فسق څخه د منعې په صورت بالعکس دي - ځکه البته که دې وژنې هم په هغوي د منعه کولو اقدام کولائې شي - اګر که چپ کيدل هم جائز دي - او نه چپ کيدل ځکه ښه دي - چې مسلمانان ستا په خبرو عقيده لري - نو خامخا به د هغوي - په باطن کښې ستا خبره أثر کوي - خو کافر بيا داسې ندې -(۷۹)

---

(۷۸) تفسير القرطبي ، ج ٤/٤٨ ، ط مؤسسة مناهل العرفان ، بيروت

(۷۹) حاشية ابن عابدين ج ۲۲۲/۳

نو دا بل صورت شو چې پداسې شي اقدام کوي - چې مرگ ورسره تړلی وي - خو د دين څه مصلحت په کښې وي - او هغه امر بالمعروف او نهي عن المنكر دے -

د فدائي حملو په شان کښې د شيخ حمود بن عقلاء الشعيبي فتوه ★

★ - شيخ ابو عبدالله حمود بن عقلاء الشعيبي الخالدي :- د زمانے يو ډير لوئي عالم وو - چې په ۱۳۴۶ھ کښې زيږيدلے وو - او په برُيده ښار چې د جزيرة العرب يو مشهور مقام دے کښې ئې اکثر او ابتدائي ژوند تير کړے وو - او د ډيرو لويو لويو عالمانو او بزرگانو ئې د علم تحصيل کړے وو - په هغې کښې -

فضيلة الشيخ عبد اللطيف بن ابراهيم آل شيخ او فضيلة الشيخ محمد بن ابراهيم آل شيخ او فضيلة الشيخ عبد الله بن محمد بن سليمان او فضيلة الشيخ محمد الامين الشنقيطي وغيره -

او کال ۱۳۷۸ھ کښې په کلية الشريعه کښې مدرس او ټاکلے شو - او تقريبا څلويښت کاله ئې د علم حديث، فقه، اصول فقه، توحيد، نحو، تفسير وغيره علمونو تدريس وکړو - او ترقي ئې وکړه - تردے پورے چې د يونيورسټۍ (پوهنتون) د تدريس د خدماتو په وجه لوئي استاد يعنې پروفيسر جوړ شو -

او په حرم مکه مکرمه کښې دے د حج په ورځو کښې د خپل استاد او شيخ محمد بن ابراهيم له طرفه مفتي او مدرس او ټاکلے شو - او دغه وظيفه ئې د ۱۳۸۰ھ نه تر ۱۳۸۴ھ يعنې پينځه کاله پورے تر سره او رسوله -

---

اوزمونږ د جليل القدر شيخ حمود ډېر تأليفات، مقالې او د لاس ليک کتابونه ئې هم شته. چه د اختصار په وجه د ټولو احاطه ممکن نه ده. او ډېرو علماؤ او استاذانو د ده نه د علم تحصيل کړے دے. چه په هغے کښې دا وس وخت د سعودي عرب غټ مفتي عبد الله بن محمد بن ابراهيم آل الشيخ، فضيله الشيخ مجاهد علي بن عقير العقير او شيخ ډاکټر صالح بن فوزان الفوزان (چه د لويو علماؤ په هيئت کښې يو غړے دے) او شيخ عبد العزيز بن عبد الرحمان السعيد (چه د امر بالمعروف او نهي عن المنکر مشر دے) او شيخ سلمان بن فهد العودة. او نور ډېر قاضيان او د غټو غټو محکمو مشران شامل دي.

او د ډېرو لويو لويو علماؤ د ډاکټريټ او ماسټر ته د رسيدو کتابونه ئې هم مناقشه کړي دي. او جامعه اسلاميه چه د مدينې منورې يو غټ اسلامي پوهنتون دے. هغوي ورته د لويو لويو علماؤ د استاذۍ درجې ته د رسيدلو د پاره د هغوي کتابونه ورکړل. چه د مناقشې نه پس هغوي د استاذۍ درجې ته اورسي. په دې کښې الشيخ عبد القادر شيبه الحمد او شيخ ابوبکر الجزائري، او د غه رنګے شيخ محمد بن صالح العثيمينؒ هم شامل دے. او د غه رنګے شيخ حمود بن عقلاء د جزيرة العرب بلکې د عالم اسلام يو لوئي عالم او بزرګ وو. او کله به ئې چې فتوی ورکوله. نو په حق وئيلو کښې به ئې د الله تعالی نه علاوه د چا ملامت ګر خيال نه ساتلو. او د غه رنګے د سعودي عرب بادشاهانو ډېرے پيرے جلا وطن کړے او جيل ته ئې اچولے دے. او غالب ګمان دا دے. چه د غه د سعودي عرب بادشاهانو دے مړ کړے هم دے. کله چې ئې دے په ۱۴۲۲ھ ذي الحجه کښې جيل ته اچولے وو. او بيا ئې راوو ويستلو نو درے ورځے پس وفات شو. (رحمه الله رحمه واسعه)

السوال :ـ

محترم شیخ حمود بن عقلاء الشعیبیؒ .

تاسو ته به څرګنده وي ـ چې مجاهدین په فلسطین ، چیچنیا او نورو ملکونو کې د دښمنانو سره جهاد کوي ـ او هغوی مرداروي ـ په یو قسم عملیاتو چې فدائي عملیات ئې بولي ـ او هغه داسې چې مجاهد په ځان پسې چاودیدونکي مواد غوټه کړي ـ یا ئې په جیب او موټر وغیره کښې بعضې چاودیدونکي بمونه ځائې په ځائې کړي ـ بیا د دښمن د راجمعه کیدو ځایونو او یا هم کورونو ته ورننوځي ـ او کله ورته ځان داسې وښائي ـ چې زه تسلیم شوم ـ بیا ځان والوځوي ـ د شهادت په نیت او د دښمن سره د جنګ او په هغې کښې د پوره زخم پیدا کولو په خاطر ـ

نو د داسې عملیاتو څه حکم دے ؟ او آیا دا هم خودکشي (ځان وژل) بلل کیږي ؟ او څه فرق دے د خودکشي او فدائي حملې په منځ کښې ؟ جزاکم الله خیرا و غفر لکم ـ

الجواب :

الحمد لله رب العلمین ـ و الصلاة و السلام علی أشرف الأنبیاء و المرسلین و علی آله و صحبه أجمعین ـ أما بعد :ـ

مخکې لدې چې په جواب پیل وکړم ـ باید دا وپیژنئ ـ چې

داسې عمليات دا د دې زمانې هغه پيدايښت دی ـ چې مخکې چا نه پيژندۀ ـ په هغه طريقه چې نن ترسره کيږي ـ او په هره زمانه کښې څه داسې نوي کارونه وي ـ خو علماء کوښښ کوي ـ چې دا په هغه نصوصو او عموماتو او مشابه واقعو باندې حمل او خاصکر هغه چې پخوانو علماؤ پکې د جواز فتوي ورکړې وي حمل کړي ـ

الله تعالي فرمائي : " ما فرطنا في الكتاب من شيء "

ترجمه : مونږ په قرآن کښې يو شئي هم ندې پريښې ، بلکې بيان موئې کړېدې ـ او همدغسې پيغمبرﷺ د قرآن په شان کښې فرمائي : فيه فصل ما بينكم ـ

ترجمه : په قرآن کې وضاحت دی ـ د هغه څه چې ستاسو منځ کښې پيښيږي ـ

نو فدائي حملې چې دي ـ دا يو جائز عمل دے ـ او د الله تعالي په لار کښې صحيح جهاد دے ـ کله چې ئې څوک په صحيح نيت کوي ـ او دا د جهاد ترټولو ستره د کاميابۍ وسيله ده ـ د هغه وسائلو څخه چې جهاد کښې د دښمنانو په ضد استعماليږي ـ ځکه د دې له وجې چې په دښمن کښې کوم زخم او مرګ خاصکر چې کومه ويره او پريشاني پرې حاصليږي ـ دا په بل څه نه حاصليږي ـ او پدې مسلمانان هم په دښمن زړور کيږي ـ او په مقابل کښې د دښمن زړه پرې ماتيږي ـ او مرداران ئې زياتيږي ـ سزاء ورته

میلاویږي ـ او د هغوی سپکاوی اوسر ټیټي پکی کیږي. او داسی نور جهادی مصلحتونه پکی دی ـ

او د دی په جواز کښی د قرآن او سنت اجماع او کیسی واقعی چی همدغسی شکل باندی واقع شوی ـ او پخوانو علماؤ پری فتوه ورکړی ده ـ انشاء الله ذکر کوو ـ

أول د قرآن کریم څخه دلائل

۱) ـ دا قول د الله تعالی : " و من الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضات الله و الله رءوف بالعباد "

دا آیت صحابؤ دلیل کړی ـ د هغه یو کس لپاره چی په ډیر دښمن حمله وکړی ـ او ځان پکی بیالی ـ لکه عمر بن الخطابؓ او أبو ایوب الأنصاریؓ او أبو هریرهؓ چی فرمائیلی دی. په أبوداود او ترمذی کښی پری أحادیث دی ـ چی ابن حبان او حاکم صحیح کړی دی ـ تفسیر القرطبی ج ۲/۳٦۱ ـ

۲) ـ دا قول د الله تعالی : " ان الله اشتری من المؤمنین أنفسهم و أموالهم بأن لهم الجنة یقاتلون فی سبیل الله فیقتلون و یقتلون "

ابن کثیرؒ فرمائی ـ چی ډیرو علماؤ دا د هغه مجاهدو په شان کښی نازل بللی دی ـ چی د الله په لاره کښی جهاد کوی ـ

۳) ـ دا قول د الله تعالی : " و أعدو لهم ما ستطعتم من قوة و من رباط الخیل ترهبون به عدو الله و عدو کم "

ترجمه : او تیاری وکړی ، د دښمن لپاره د هغه څه چی طاقت ئی لری تاسو ، که قوت وی که د أسونو څغلول وی ، چی د الله او خپل دښمن پری وه یروی .

نو فدائی حملی هم هغه قوت دے . چی دښمن تری سخت ډاریږی .

۴) . الله تعالی د هغه خلکو شان کښی چی وعدی ئی ماتی کړی دی فرمائی : " فاما تثقفنهم فی الحرب فشرد بهم من خلفهم لعلهم یذکرون "

ترجمه : که راګیر دی کړه . دوی د جنګ په ډګر نو داسی سزا ورکړه ، چی بچی او یا هغه کسان چی جنګ ته ندی راغلی هغه هم وه یریږی ، او بیا یاد وساتی .

<u>دویم له أحادیثو څخه دلیلونه</u>

۱) . حدیث د هلک او د هغه مشهوره کیسه چی بخاری او مسلم کښی ذکر ده : هغه بادشاه ته د خپل مرګ طریقه وښودله . نو هغه ئی شهید کړو . او دا هم د جهاد یو قسم دے . پدی مسلمانانو ته ډیره فائده ورسیدله . ځکه د دغه ښارونو خلک ټول په دین کښی داخل شول . او وه ئی وئیل چی (آمنا برب الغلام) د هلک په رب مو ایمان راوړے دے . لدی څخه دلیل داسی نیول کیږی . چی دغه هلک پخپله ځان غرغره کړو . او د ځان په مرګ کښی پخپله سبب شو . ځکه بادشاه ته ئی طریقه وښودله د خپل مرګ . ځکه بادشاه خو دا په بله طریقه نشو

وژلے ۔ دا د دین مصلحت او خیر خواهی لپاره ۔ او داسی کار د جهاد په باب کښی روا دی ۔ نو فدائی حمله هم دغسی ده ۔ ځان وژل د جهاد د فائدی لپاره ۔ او د دی لپاره زمونږ په دین کښی بنیاد شته ۔ ځکه سړے چی کله د ثواب لپاره أمر او نهی کوی ۔ او خلک هم د ده د أمر او نهی پسی روان وی ۔ تردی چی وه وژلے شی ۔ نو دا مجاهد او شهید دے ۔ او د دی په خیر وینا پیغمبرﷺ کړیده فرمائی : بهتر جهاد د ظالم بادشاه په وړاندی د حق خبره کول دی ۔

۲) ۔ د براء بن مالک عمل د یمامی په جنګ کښی وائی : چی په ډال کښی ئی کینوه ۔ او په نیزو ئی وچت او دښمن ته ئی وغورځوه ۔ بیا ئی جنګ کوو۔ تر څو ئی دروازی ته ځان ورسوه ۔ او خلاصه ئی کړه ۔ او یو صحابی هم دا کار پری بد ونهٔ ګڼړهٔ ۔ او کیسه ئی په بیهقی کتاب السیر باب التبرع بالغرض للقتل (۹ /٤٤) او تفسیر قرطبی (۲ /٣٦٤) أسد الغابه (۱/ ۲۰٦) تاریخ الطبری کښی ذکر ده ۔

۳) ۔ سلمة بن الأکوع او د أخزم الأسدی او د أبوقتادة دوی دری سرو په عیینة بن حصن او د هغه په ملګرو حمله وکړه ۔ او پیغمبرﷺ ئی صفت وکړو۔ او وه ئی وئیل ۔ (خیر رجالتنا سلمة) بهتر تلونکی زمونږ سلمة دی۔ (متفق علیه)

ابن نحاس وائی پدی صحیح او ثابت حدیث کښی واضح دلیل دے ۔ چی یوازی سړے په دښمن که څو مره هم ډیر وی حمله

کولائی شی ـ اگر که دا یقین ئی وی ـ چی مړ کیږم پکی ـ کله چی ئی نیت د شهادت غوښتل وی ـ لکه سلمة بن الأکوع او الأسدی چی وکړه ـ او پیغمبر ﷺ پری هیڅ عیب وه نه وایه ـ او نه ئی صحابه کرام له داسی کار څخه منع کړل ـ بلکی حدیث کښی دلیل دے ـ چی دا بهتر کار دے ـ څکه نبی ﷺ د أبو قتادة او سلمة صفت وکړو ـ سره لدی چی هر یو یوازی په دښمن حمله کړی وه ـ مشارع الأشواق (١/٥٤٠)

۴) ـ د هشام بن العامر الأنصاری شجاعت کله ئی چی په یو ځان د دښمن لیکو ته ځان ورسوو ـ او په ډیر دښمن ئی حمله وکړه ـ بعضو خلکو چی دا کار ښه ونه گڼړۀ او وه وئیل چی ځان ئی هلاکت ته وه غوځوه ـ نو عمرؓ او أبو هریرةؓ پری خبره رد کړه ـ او دا آیت ئی وه لوستہ: و من الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضات الله ـ (مصنف ابن أبی شیبة:٥/٣٠٢ ٢٢٢٠٣) سنن البیهقی (٩/٤٦)

۵) ـ أبو حدرد الأسلمی او د هغه دوه ملگرو په لوئی لښکر حمله وکړه ـ دوی سره څلورم کس نه وو ـ او الله تعالی ورته بری نصیب کړه ـ په مشرکانو ـ ابن هشام په خپل سیره او ابن نحاس په مشارع الأشواق کښی (١/٥۴۵) ذکر کړی ـ

٦) ـ عبد الله بن حنظلة الغسیل چی په خلاص تټر ئی جنگ وکړو ـ څغره ئی وغورځوله تر څو شهید شو ـ (ابن نحاس مشارع الأشواق، ١/٥٥٥)

۷) ـ بیهقی په خپل سنن کښی (٩/۴۴) ذکر کړی ـ د هغه سړی په شان

کښې ـ چې د أبو موسی د خولې ئې حدیث واوریدو ـ (الجنة تحت ظلال السیوف) جنت د تورو د سیورو لاندې دے ـ نو یو سړے پاسیدو او د توري تیکې ئې مات کړه ـ او په دښمن ئې حمله وکړه ـ جنګ ئې کوو ـ تر څو شهید شو ـ

۸) ـ کیسه د أنس بن النضرؓ د أحد په واقعه کښې چې وه ئې وئیل : واه د جنت خوشبوئې ـ بیا ئې جنګ کوو د مشرکانو سره ـ تر څو شهید شو ـ (متفق علیه)

دریم اجماع

ابن نحاس په مشارع الأشواق کښې (۱/ ۵۸۸) د مهلب قول ذکر کړے ـ چې فرمائي : پدې اجماع ده ـ چې سړے جهاد کښې د هلاکت ځایونو ته ننوځي ـ او د غزالي څخه په (الاحیاء) کښې هم نقل دی ـ وائي : پدیکې خلاف نشته چې یو کس د کافرو په صف کښې داخل شي ـ او جنګ کوي ـ اګر که پوه شي چې وژلے کیږم ـ او نووي د مسلم په شرحه (۱۲/ ۱۸۷) کښې ذکر کوي : پدې اتفاق دے ـ چې جهاد کښې څوک ځان غرغره کړي ـ دا ئې په بحث د غزوة ذی قرد کښې ذکر کړی ده ـ

دا اوه (۷) واقعې چې مخکې تیرې شوې ـ دا هغه دې چې فقهاء ئې په کتابونو کښې په داسې شکل ذکر کوي ـ چې (حمل الواحد علی العدو الکثیر) د یو کس په ډیر دښمن حمله کول ـ او کله ورته د

(الانغماس في الصف) د کافرو په صف کښې ننوتل، او یا هم ورته (التغرير بالنفس في الجهاد) جهاد کښې ځان غرغره کول نوم یږدی۔

نـوویؒ د مسـلم پـه شرحـه کښې وائی: (بـاب ثبـوت الـجنة للشهيد)(۱۲/ ٤٦) د شهید لپاره جنت شته۔ بیا وائی۔ پدیکی د کافرو منځ ته ننوتل۔ او ځان شهادت ته پیش کول ذکر دی۔ او دا بغیر له کوم کراهت څخه جائز دی۔ د جمهورو په وړاندی۔

او قرطبیؒ په خپل تفسیر کښې ذکر کوی۔ چی د یو کس په ډیر دښمن حمله کول۔ د ډیرو مالکیانو په نزد جائز کار دے۔ تردی چی بعضی وائی۔ یو کس په سلو (۱۰۰) یا په لوئی لښکر یوازی حمله کولائی شی۔ اګر که ګمان ئی دا وی۔ چی وژلے کیږم۔ که چرته ئی په دښمن کښې ښه زخم او أثر کولائی شو۔ چی مسلمانانو ته پری فائده رسیږی۔

او همدغسی محمد بن الحسن الشیبانیؒ څخه نقل دی۔ چی هغه وائی: که یو کس په زرو (۱۰۰۰) مشرکانو باندی یو اځی حمله وکړه۔ پدیکی هیڅ وبال نشته۔ کله چی د ځان د خلاصی او یا په دښمن کښې د زخم جوړولو طمع ئی وی۔ تفسير القرطبی (۲/ ۳٦٤)

نو کله چی ځان قربانول په یوازی حمله کولو په دښمن۔ او د کافرو په لیکو کښې ننوتل ځان غرغره کول۔ او هلاکت ته پیش کول۔ جائز شول۔ نو دا مسئله په فدائی حملو بلکل چسپاں ده۔ چی

مجاهد ځان غرغره کړي ـ او د کافرو د ټولیدو ځائي ته ورشي ـ او په هغوی کښې مرګ ژوبله او زخمونه جوړ کړي ـ

<u>بعضې هغه مسئلې چې د فدائي حملو سره سمون خوري</u>

أوله : مسئله د ډال نیولو :

هغه دا چې کله د کافرو لښکر مسلمانان بندیان مخې ته ډال کړي ـ او مجاهدین مجبور شي ـ هغوی جنګ نشي کولائې مګر دغه بندیان مسلمانان چې کافرو ډال کړي دي ـ تري وژل کیږي نو جائز ده ـ چې دغه ډال شوي مسلمانان وه وژني ـ ابن تیمیه په مجموعة الفتاوی (۲۰/ ۵۲)(۲۸/ ۵۳۷،۵۳۶) ـ هغه وائي کله چې کفار په بندیانو مسلمانانو ډال ونیسي ـ او مسلمانان داریږي ـ که جنګ نه کوو ـ څه مشکل پیښیږي ـ او که کوو ئې ـ مسلمانان راڅخه مړه کیږي ـ نو جنګ دې وکړي ـ اګر که هغه مسلمانان چې کافرو ډال کړي دي پکې وه وژلي شي ـ

او ابن قاسم په حاشیه د الروض (۴/ ۲۷۱) کښې وائي ـ چې په (الانصاف) کښې وئیلي دي ـ که کفارو یو مسلمان ډال کړو ـ نو بیا به هغوی نه ولي ـ مګر که مسلمانانو ته ضرر رسیدو ـ بیا به ئې ولي ـ خو قصد به ئې د کافرو ویشتل وي ـ او په دې کښې هیڅ اختلاف نشته ـ

پدې مسئله کښې زمونږ لپاره دلیل داسې دې ـ چې د کافرو د وژلو لپاره کله مسلمان وژل هم جائز کیږي ـ د مسلمان په سلاح

باندې. او د مسلمانانو په لاسونو - هغه دا چې کله د کافرو وژل او زخمي کول - د هغه مسلمانانو د وژلو څخه بغير نه کيږي - کوم چې کافرو نيولي او ځان لپاره ئې ډال کړيدي - نو د کافرو وژلو لپاره مسلمانان قربان شول - او دا د ځان قربانولو څخه سخت دي - ځکه د بل مسلمان وژل - د ځان د وژلو څخه سخت جرم دے - ځکه د بل مسلمان وژلو کښې دې په هغهٔ ظلم او تعدا ده - نو ضرر دې دوچند شو. او ځان وژلو کښې خو بل چا ته ضرر نه رسيږي - تاته فقط رسيږي - خو د جهاد په باره کښې دا هم جائز ده - چې بل مسلمان وه وژنې - نو کله چې د کافر د وژلو لپاره مسلمان خپل مسلمان ورور په خپلو لاسونو وژلي شي - نو ځان خو په طريقه اولي سره وژلي شي - د دښمن د وژلو لپاره - ځکه کله چې هغه کار جائز شو - چې غټ جرم وو. نو هغه کار چې جرم ئې کم دے خامخا جائز دے - او مقصد په دواړو کښې يو دے - چې د کافر وژل دي - او حديث کښې هم دي. (انما الأعمال بالنيات) د عملونو ثواب او وبال په نيت ورکولے کيږي.

او پديکي رد شو - په هغه چا چې وائي - د کافرو ليکو ته ننوتل او يا يوازې - په هغې حمله کول - پديکي د کافر په سلاح او لاسونو ځان وژل دي - نو مونږ وايو چې د ډال نيولو په صورت کښې مسلمان د مسلمان په لاس او سلاح وژل کيږي - او سره لدې هم دا هغه وژنه نده - په کوم کښې چې وعيد راغلے دے -

دوهم: د شپې حمله کول

د شپې حمله کول۔ او دښمن وژل زخمي کول۔ په دیکې هم هغه څوک وژلی کیږي۔ چې وژل ئې روا نه وي۔ لکه د کافرو ماشومان او زنانه ، او حالانکه دا جائز ده۔ لکه ابن قدامه وائي۔ د شپې په دښمن حمله کول جائز دي۔ او امام أحمد وائي د شپې حمله کولو کښې هیڅ وبال نشته۔ او د رومیانو سره غزا نه وه مگر د شپې وه۔ او فرمائي مونږ ته هیڅوک ندي معلوم چې د شپې حمله ئې بده گڼلي وي۔ (المغني مع الشرح ۱۰/۵۰۲)

دلیل تری داسې نیسو چې کله چې د هغه چا مرگ چې مرگ ئې ندے جائز د دښمن د وژلو او شکست ورکولو لپاره ئې مرگ جائز شو۔ نو مجاهد خپل ځان هم وژلے شي۔ د دښمن د وژلو او شکست لپاره هغه ځان چې وژل ئې ناروا وو۔ ځکه که د جهاد دا مقصد دا نه وے نو د کافرو بچي او زنانه وژل جائز نه وو۔

خلاصه

له مخکې دلائلو څخه واضحه شوه۔ چې جائز ده۔ چې سړے ځان په فدائي حمله کښې غرغره کړي۔ دی لپاره چې دښمن وه وژلے شي زخمي شي که د کافر په سلاح وي۔ لکه د کافرو صفونو کښې ننوتل او ځان غرغره کول۔ او یا د مسلمان په سلاح او لاسونو لکه د ډال په صورت کښې چې بندي مسلمانان وژلي کیږي۔ او یا په داسې

لاړښونه چې هغه ستا د مرګ سبب شي ـ لکه هلک چې بادشاه ته وښوله ـ دا ټول برابر دي ـ د جهاد باره کښې ځکه د جهاد داسې لوئې مصلحتونه دي ـ چې ډیر مسائل پکې ښئيلي شوي دي ـ چې په بل وخت کښې نه ښئيلي کيږي ـ لکه دروغ او دهوکه ، او سنت په دې ګواه دي ـ همدغسې وژل د هغه چا چې وژل ئې نوی جائز نو دا د جهاد د مسئلو قاعده شوه ـ ځکه پکې فدائي حملې هم داخلې شوې ـ

او هر چې د فدائي حملې قياس په خوکش دے ـ دا قياس مع الفارق دے ـ ځکه دلته لوئې فرقونه دي ـ چې دواړه سره جلاء کوي ـ د خودکشۍ لامل بې صبري ، تلوار ، په تقدير غوسه او څه چې په تقدير کښې ليکل شوي وي په هغې اعتراض وي ـ او مرګ زر غوښتل وي ـ او يا د دردونو ، زخمونو ، عذابونو او د مرض څخه د رغيدو مايوسي او غوسه وي ـ چې دا ټول الله تعالى نه خوښوي ـ

مګر د فدائي حملې لامل ځان قربانول ـ په خوشحالۍ او ورين تندي دے ـ د شهادت او جنت او هغه څه چې د الله تعالى سره دي غوښتل دي ـ او د دين مدد او کافرو ته سزا ورکول ـ او د الله تعالى په لار کښې جهاد کول دي ـ دواړه ندي برابر ـ

الله تعالى فرمائي : " أم حسب الذين اجترحوا السيئات أن نجعلهم كالذين آمنوا و عملوا الصالحات سواء محياهم و مماتهم ساء ما يحكمون "

ترجمه : آيا ګمان کوي ـ هغه کسان چې ګناهونه کوي ـ چې

مونږ به ئې د مؤمنانو او نیکانو پشان د هغوی سره مرګ او ژوند برابر کړو ۔ ډیره بده فیصله کوی ۔

او همدغسې فرمائی :" أفمن كان مؤمنا كمن كان فاسقا لا يستوون"

ترجمه : آیا هغه څوک چې مؤمن وی ۔ د هغه پشان دی چې فاسق وی ندی برابر ۔

په آخر کښې الله تعالی څخه غوښتونکی یم ۔ چې خپل دین مظبوت کړی ۔ او خپل لښکر ته عزت وروه ببنې ۔ او دښمن خپل سرکوب کړی ۔

و صلى الله تعالى على نبينا محمد و على آله و صحبه أجمعين

لیکونکی او ویونکی : أ۔ حمود بن عقلاء الشعیبیؔ

٢/٢/١٤٢٢هـ

د محترم شيخ علي بن خضير الخضير فتوی د فدائي حملو باره کښې

سؤال : محترم شيخ علي بن خضير الخضير ...... حفظه الله ،

السلام عليكم و رحمة الله و بركاته ،

تاسو ته دې معلومه وي ـ چې مونږ ستاسو شاگردان يو ـ او زمونږ وطن کښې د فدائي حملو متعلق مختلفې خبرې کيږي ـ مونږ خواهش لرو ـ چې ستاسو رأيه پدې مورد معلومه کړو ـ وفقكم الله و أعانكم و جزاكم الله خيرا ـ

ستاسو بعضې شاگردان

الجواب : الحمد لله وحده و الصلاة و السلام على من لا نبي بعده ...... و بعد و عليكم السلام و رحمة الله و بركاته ـ

فدائي حملې جهاد بلکې د جهاد بهتر قسم دے په نن صبا کښې ـ او په دې څه دلائل دي چې بعضې ئې دا دي ـ

۱) ـ د الله تعالى قول : '' و من الناس من يشري نفسه ابتغاء مرضات الله والله رءوف بالعباد "

۲) ـ د مسلم حديث چې پيغمبر ﷺ د کوم ماشوم هلک واقعه او د أصحاب الأخدود واقعه په هغې کښې هلک د ځان په وژلو أمر وکړو د دين د ښکاره کيدو په خاطر ـ لکه ابن تيميه په الفتاوی (۲۸ / ۵٤۰) کښې وائي : هلک د ځان د وژلو امر وکړو دې لپاره چې دين ښکاره شي ـ

۳) ـ بیا ابن تیمیه وائی : لدی کبله ځلورو امامانو د کافرو په لیکو کښی د مسلمانانو ننوتل رواء بللی دی ـ چی د مسلمانانو پکی خیروی ـ

۴) ـ حدیث د بخاری او مسلم : "انما الأعمال بالنیات "

۵) ـ قیصه د براء بن مالک ـ د یمامی په معرکه کښی هغه ئی په ډال کښی پورته کړو ـ او دښمن ته ئی وه غورځوو ـ جنګ ئی کوو ـ تر څو ئی دروازه کولاؤ کړه ـ او یو صحابی هم پری بد ونه ګنړل ـ

او کیسه ئی په بیهقی کتاب السیر (۹ /٤٤) تفسیر قرطبی (۲٦٤/۲) أسد الغابة (۲۰٦/۱) او تاریخ الطبری کښی مذکوره ده ـ دا می ستاسو د غوښتنی لپاره په لنډ ډول ذکر کړه ـ او لدی سره می د محترم شیخ العلامه حمود بن عقلاء الشعیبی فتوه ملګری کړه ـ چی د فدائی حملو د جواز او فضیلت باره کښی ئی ورکړی ده ـ هغه پوره او کره أوګد بحث پری کړیدے ـ دلائل ئی ذکر کړی ـ او د مخالفینو په دلائلو ئی رد هم کړے ـ

فجزاه الله عن الاسلام و المسلمین خیر الجزاء ـ زما سلام په خپلو ملګرو کوم چی تاسو سره دی ورسوی ـ

و السلام علیکم ورحمة الله و برکاته ـ

ستاسو ورور : علی بن خضیر الخضیر ٥/۲/۱٤۲۲ھ

القصیم ، بریده